

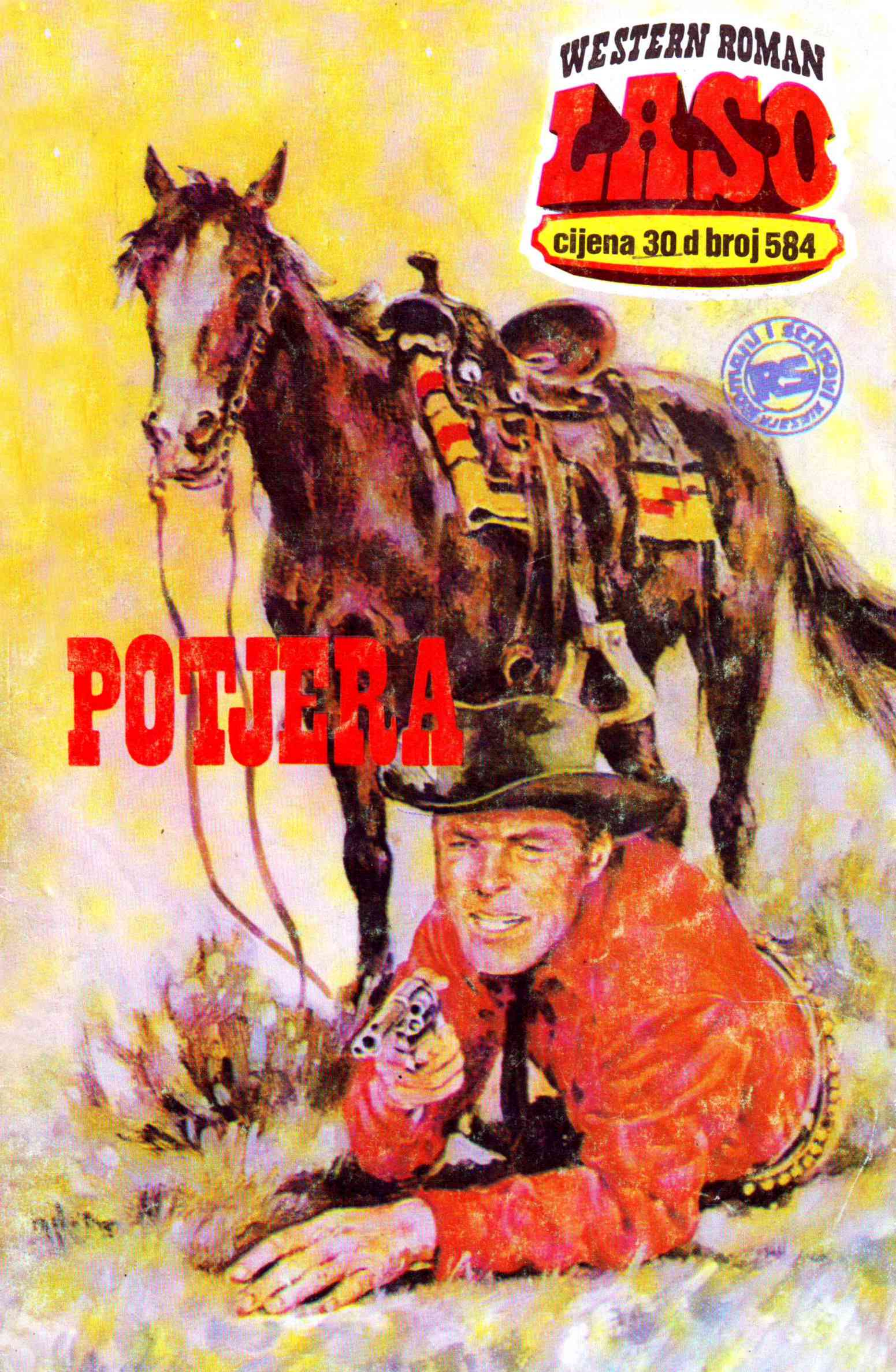
WESTERN ROMAN

LASO

cijena 30 d broj 584

POTJERA

Bill Murphy

POTJERA

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Izdavač: SOUR »Vjesnik« (predsjednik Poslovnog odbora Marinko Gruić) – RO Novinsko-izdavačka djelatnost, n. sol. o. (direktor Milan Bekić) – OOUR Informativno-revijalna izdanja, n. sub. o. (direktor Sead Saračević).

Tisak: RO Štamparska djelatnost SOUR »Vjesnik«, n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o, OOUR TM n. sub. o. i OOUR Tisak revijalnih izdanja, n. sub. o.

Predsjedavajući Savjeta redakcije »Romani i stripovi«: prof. dr Adolf Dragičević

Uređivački kolegij: Ivica Bartolić (graf. ur.), Marcel Čukli (»Laso«), Berislav Grabušnik (graf. ur.), Marija Jurela (biblioteke »Super strip« i »Trag«), Pavle Lugarić (zamjenik gl. i odg. ur.), Milivoj Pašićek, Ana Župan-Bender (»Život«).

Redakcija: Sonja Dunduš (daktilograf), Zdenka Jočić-Beck (redaktor), Igor Mandić (novinar), Branka Ožegić (teh. sur.), Ana Poldo-Hrastović (novinar).

Tajništvo: Sanja Popović (tajnik), Biserka Pupač (poslovni tajnik).

Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, tel. (041) 515-555 i 519-555. Telex 21 121 YU VSK.

LASO 584

BILL MURPHY: POTJERA

Naslov originala: DER MANN VOM WHITE RIVER

Recenzija: Neda Omčikus

Copyright: Geisenheiner und Crone

Prijevod: Ida Zelić

LASO 584 izlazi 21. 12. 1984.

I

Ben Comanche bio je visok, stasit muškarac, pravilnih i oštih crta lica, koje su odavale i stanovitu odvažnost. Priпадаo je odvažnoj skupini ljudi, graničara, koja je, na žalost, sve više iščezavala. Bio je crnokos, ali po zaliscima su se već pomalo nazirale prve sijede.

Šerif s kojim je još prije nekoliko godina jahao duž Red Rivera, gledajući ga, pomalo razočarano reče:

— Ali, Bene! Ne razumijem te! Ti si uvijek bio pripravan i voljan pomoći kad sam tražio ljude, i to ljude staroga kova, koji se ne boje ni opasnosti ni smrti.

— Ali u međuvremenu se mnogo toga promijenilo, Rick!

— odgovori mu Ben Comanche.

— Ti pasji sinovi su opasni — nastavi šerif — i ako ti ne podeš, budi siguran da se ni drugi neće usuditi pridružiti i krenuti u obračun s njima. Zar ćete svi mirno promatrati i

pustiti da se to leglo bandita širi našim lijepim područjem White Rivera i da ti zločinci rade što hoće? Da ga jednostavno pretvore u svoje lovište? Nema više kočije koja bi se bez pratioca usudila proći ovim područjem. Uskoro nitko od vas neće više smjeti ostaviti samu ženu ili još manje pustiti je samu u grad.

— Rick, ali, pobogu, to su samo četvorica ljudi! — odgovori mu Ben Comanche. — Povedi sa sobom mlade nomke. Mislim da su oni primjereniji za taj pothvat.

— Samo četvorica ljudi! Što je tebi? Jedan od razbojnika je Edward Mooreno! Edward Mooreno! I najokorjelijim razbojnicima sledi se krv u žilama kad čuju to ime. Računao sam s tobom, Bene!

— Ja jednostavno ne želim više! — odgovori Ben. — Dosta mi je tog ubijanja i neprekidnih borbi. Lovit ćemo ih, stjerati u tjesnac, pucati jedni na druge, jer sigurno je da se tek

tako neće predati. — Odmahnuo je glavom, a svi su mu mišići na licu podrhtavali.

— Ne, ne mogu više — dodao je. — Osim toga, Linda opet očekuje dijete.

— Pa o tome i jest riječ! — predbaci mu šerif. — O budućnosti naše djece. Ako se mi o tome ne pobrinemo, drugi sigurno neće!

Ben Comanche potapša šerifa prijateljski po ramenu i reče:

— Žao mi je, Rick. Moraš potražiti nekoga drugog. Nemoj više računati na mene, ne samo sad već i ubuduće.

Krenuo je prema vratima, izašao na ulicu, popeo se u kola i mogao dobro podviknuti prije no što su krenuli ridani, koji su dremuckali uz rudu. Za njim je iz ureda izašao šerif. Ben Comanche je osjetio pogled starog prijatelja, pa kako je znao da ga je ostavio na cje-dilu, nije se mogao okrenuti. Izjurio je brzo iz grada i tek kad je bio siguran da ga šerif više ne vidi pustio je konje da idu lagano. Dva kilometra izvan grada skretao je mali kolni put od ceste prema njegovu ranču. Nije to bio veliki ranč, ali je bio »biser« od ranča. Kupio ga je prije tri godine od uštede koja nije bila dovoljna, pa je posudio novac u banci, a kako je ranč već polako donosio profit, to će za dvije godine podmiriti dugove.

Ben Comanche je bio zadovoljan i sretan čovjek. Posao mu je išao od ruke, a napredak je svakog dana bio očit. Ipak ga je najviše usrećivalo što je sreo ženu poput Linde: dobru i spretnu, ženu koja mu je u svemu pomagala, koja mu je već podarila jednog sina i koja je očekivala i drugo dijete. Mišleći na sve to, nije bio samo zadovoljan već naprosto presretan.

Do vraga i nitkovi poput Edwarda Moorena! Nek'ih vag nosi! O tome više Ben Comanche nije želio razbijati glavu, jedno razdoblje svog života posvetio je tom poslu i jahanju s ljudima koji su gledali da se zakon poštuje, ali sad je imao o čemu voditi brigu: o ženi i djeci. Takav život i ta briga prirasli su mu srcu i nije ih nipošto želio zamijeniti nečim drugim.

Put se lagano spuštao u dolinu, konji su sami od sebe povukli brže, a u daljini je svjetlucala voda White Rivera, odakle se i on opskrbljivao vodom. Posjedovao je dobru i rodnu zemlju, obala uz rijeku bila je strma, pa mu poplava nije prijetila čak ni u proljeće kad su susjedovi pašnjaci bili pod vodom. Zaista je imao razloga da bude zadovoljan.

Ugodno razmišljanje prekinuo mu je jahač, koji je unatoč podnevnom suncu nemilosrdno tjerao konja njemu u susret, mašući pri tom šeširrom.

– Bene! – čuo je kako ga zove čovjek. – Zaboga, Bene!

– Ben Comanche se skamenio od čovjekovih povika. Počela ga je ispunjavati neugodna slutnja da se dogodilo nešto strašno i srce mu je počelo jače kucati. Čovjek koji mu je dolazio u susret bio je njegov susjed Jack Reyerfuss. Vidjevši ga, Ben Comancheu je nešto zastalo u grlu. Približivši se Jacku Reyerfussu, naglo je zaustavio konje. Jackovo lice odavalo je zbunjenost i strah.

– Dodi brzo, Bene! – vikao je Jack kriještavim glasom. – Tvoja žena i sin! Banditi su bili ovdje kod tebe, kod Coleyja i kod mene!

Okrenuo se i natjerao konje u galop, na što je Ben zamahnuo uzdama i konji su pojurili kao opečeni. Natovarena kola jurila su drmusajući se prema ranču. Ben Comanche udarao je mahnito bičem na sve strane, u zavoju su kola jurila na dva kotača i prevrnula bi se da Ben Comanche u zadnji čas, prestrašen i sam od prevelike brzine, nije naglo zaustavio konje. U međuvremenu je Jack Reyerfuss stigao do šumarka iza kojeg je bio smješten mali ranč i jahao u galopu izvikujući neprekidno Benovo ime.

Susjedi su se već skupili na ranču, stojeći oko male ostave koju je Ben Comanche ukopao u zemlju, jer je u njoj držao mli-

jeko i maslac koji su morali biti na hladnom.

Povukavši naglo uzde, iskočio je iz kola prije no što su kola i konji stali. Htio je otrčati do mjesta gdje su svi stajali, ali odjednom su mu se odsjekle noge. Nije se mogao pomaknuti s mjesta. Dok je stajao tako nepomično i šutke približavale su mu se dvije žene. Jedna od njih bila je Reyerfussova žena, a oči su joj bile pune suza.

– Bene, teško mi je, tako mi je teško! – prozborila je jedva čujno jaučući i stižući mu ruke.

Ben ih je gledao nekim mutnim i ukočenim pogledom, koji se razbistrio tek kad je prišao ostavi i vidio svoju ženu kako nepomično leži. Mrtva!

Prilazeći, Reyerfuss mu reče:

– Tamo je Wes!

Ben je podigao pogled u smjeru koji mu je Reyerfuss pokazao. Wes je bio jedini zaposleni kauboj na ranču. Ležao je potrbuške nadaleko od ostave ispod jabuke. Pucali su mu u leđa.

– Zašto, Jack? – upita ga jecajući Ben Comanche, Ben koji nikad u životu nije zaplakao, a sad mu je suza gonila suzu.

– Banditi su pretpostavljali da u ostavi držiš novac – reče Jack Reyerfuss i pokaže sve što je bilo ispreturano. Ništa, nijedna stvar nije bila na svome mjestu. – Najednom

smo začuli pucnjavu – nastavi Jack Reyerfuss – odmah smo se spremili i krenuli prema tvom ranču. Bandite smo sreli na rijeci i potjerali ih na drugu stranu. U tom času došao je Coley, bio je ranjen i izbezumljen, jer banditi su bili i kod njega i ubili mu sina.

Ben Comanche ga pogleda raskolačenih očiju, ogledavajući se kao da nešto traži. Zatim upita:

– A gdje je Petey, moj sinčić?

– Još ga nismo pronašli – odgovori mu Jack Reyerfuss i stavi mu ruku oko ramena tapšajući ga lagano.

Ben Comanche ga opet upitno pogleda, na što ovaj nastavi:

– Sve smo pretražili! Išli smo čak i do rijeke – govorio je Jack Reyerfuss – ali nismo ništa našli. Ništa! Charly i moji ljudi još tragaju!

Stiskajući zube i usnice, Ben Comanche odlučno odgurne susjeda u stranu i potrči prema šumarku. U to su se pojavila trojica muškaraca, od kojih je jedan bio Charly, sin Jacka Reyerfussa, noseći u naručju Peteyja. Obješenih ramena i potištena pogleda približavali su se Ben i ostali jahačima koji su im dolazili u susret. Žene su zatim prihvatile tijelo malog Peteyja.

– Zacijelo im je dospio pod konje – reče Charly.

Okrenuvši se, Ben Comanche pogleda svoju praznu i opustošenu kuću, koja će zauvijek ostati pusta. Onako umoran, iscrpljen, ne shvaćajući ništa od svega što se dogodilo, sjedne na panj za cijepanje drva, koji je bio ispred kuće, stavi ruke u krilo gledajući odsutno unaokolo. Susjedi su ispod jabuke koja je bila u cvatu iskopali grob, a on je i dalje sjedio nepomično sve dok mu nije prišao Reyerfuss.

– Bene – promrmlja tiho – tvoja žena i dijete... mislim, ako ih još želiš vidjeti...?

Ben samo kimne glavom, ustane i otetura uz Reyerfussovu pomoć do mjesta gdje su ležali njegova žena i sin. Gledajući ih tako kako nepomično leže, u duši Bena Comanchea srušio se cijeli njegov svijet – molitva, nekoliko lopata zemlje i svemu je najednom bio kraj, svemu što je volio i za što je živio.

– Podi s nama, Bene! – reče Jack Reyerfuss. – Ne možeš danas ostati sam ovdje.

Ben Comanche je u znak odgovora samo odmahnuo glavom. Mjestu gdje su stajali približavala su se četvorica jahača. Bio je to šerif s još trojicom ljudi iz grada.

– Bene, stari dobri prijatelju! – reče šerif stiskajući mu ruku, suosjećajući s njim. – Bože, kako mi je teško, ne mogu ti reći, znam što su ti značili, a i ti njima.

Stojeći tako nad grobom, skinuta šešira, nije mogao šutjeti već reče:

– Idem s tobom, Bene! Naći ćemo ih i srediti.

– Idemo i mi s vama, ja i moj sin – dodade Jack Reyerfuss, koji im je stajao iza leđa.

Okrenuvši se, šerif ga upita:

– Vi znate tko su oni? Uspjeli ste ih prepoznati?

– Edward Mooreno – odgovori Jack Reyerfuss slegnuvši ramenima i nastavi – ali ostale koji su bili s njim nisam u onoj brzini zapamtio, pa ih sad više ne bih mogao prepoznati. Banditi su krenuli prema našem imanju kad smo ih sreli na ušću rijeke, ali smo ih iznenadili pa su pobjegli na drugu obalu.

– Bila su četvorica?

– Petorica! S Edwardom Moorenom bilo ih je ukupno pet!

– Skupit ćemo što više ljudi – reče šerif pomalo pobjedonosnim glasom – a kad za ovo saznaju ljudi u gradu, javit će se sigurno mnogo dobrovoljaca, budi siguran u to, Bene!

Ben je i dalje šutio i samo kimnuo glavom.

– Poslat ću ljude u grad da skupe dobrovoljce, a ja ću na kratko odjahati do Coleyja, možda on zna tko je još bio s Edwardom Moorenom. Sutra ujutro će tragovi još biti svježiji, i stoga moramo krenuti u zoru. Obećavam ti da ćemo sve srediti, Bene.

Na to Ben bez ijedne riječi samo kimne.

II

Kad je šerif otišao s ranča, i kad su se Reyerfuss i ostali vratili na svoja imanja, Ben je ostao sam, hodajući besciljno s jednoga kraja okućnice na drugi. U njemu je sazrijevala odluka koju tog dana u gradu nije nikako mogao donijeti. Odlučio je krenuti u potjeru za banditima i obračunati se s njima.

Prisjetio se razgovora od prije nekoliko sati u šerifovu uredu i kajao se što je odbio da mu pruži pomoć. Gorko se kajao i neće si to nikad moći oprostiti unatoč tome što njegova žena i sin ionako time ne bi bili spašeni. Krivo mu je bilo što je u tom trenutku mislio samo na sebe. Odbijajući da šerifu pruži podršku, nije se praktički želio miješati u okončavanje zlodjela koja su bila nanesena drugima, a danas evo i njemu. Osjećao je da će si cijelog života predbacivati taj postupak.

Ispregnuvši konje, pustio ih je u staju, odnio stvari u kuću, vreće i sanduke je odložio na pod ne želeći da nešto ostane na kolima i propadne. Spakovao je malo namirnica, osedlao sivca, kojeg je godinama jahao, i krenuo u potjeru. Uхватiti bandite i predati ih sudu osjećao je svojim osobnim zadat-

kom i zaduženjem, nije to želio prepustiti ni šerifu, ni Jacku Reyerfussu, ni ikome drugom. Znao je da će uhvatiti te nitkove, pa makar mu to bila i posljednja potjera. Na kuhinjskom stolu našao je komadić krede, kojom je na vratima kuće napisao:

AKO POGINEM, OSTAVLJAM SVOJE IMANJE ČOVJEKU KOJI ĆE U SVAKO DOBA IZVRŠAVATI SVOJE OBAVEZE PREMA ZAJEDNICI!

Ben Comanche

Napisavši to, bacio je kredu, uzeo uzde i krenuo prema vočki u punom cvatu, ostavljajući za sobom sve otvoreno. Stajao je dugo gledajući i razmišljajući, onda se sabrao, uzjahao i krenuo prema ušću rijeke.

Time je započeo lov na petoricu ljudi od kojih nijednog nije poznavao, odnosno, postojalo je samo jedno ime: Edward Mooreno!

White River bila je prilično plitka i lako ju je prešao. Prešavši je, uzbudio se kad je na drugoj strani ugledao tragove petorice bandita. Znao je: odjahali su na sjever i imaju prednost od najmanje desetak sati. Ugledavši tragove ubojica svoje žene, sina i još nerodenog djeteta, nehotično je zastavio sivca i gledajući u daljinu pokušavao si predočiti lica ubojica. Bez obzira na to koji od njih je ubio njegovu ženu ili koji je zgazio dijete,

sva petorica su ubojice i sva petorica će to platiti. Namjeravajući ubiti svu petoricu kad ih nađe, krenuo je u potjeru slijedeći tragove s obale rijeke.

Po tragovima konja vidio je da su jahali brzo, u galopu, svjesni da zbog onog što su učinili moraju pošto-poto pobjeći. Ben je pokušavao ostati smiren i sabran, nije se želio prenagliti, želio je igru voditi trezveno i pametno. Oni su zacijelo računali s potjerom i zato je bilo važno da ga ne opaze, jer bi mu tada lako mogli postaviti klopku i srediti ga s leđa. Tek pred sumrak prekinuo je potjeru za banditima, skrenuo malo u stranu od smjera kojim su se kretali tragove i smjestio se u uvalu zaštićenu od vjetra.

Te noći nije mogao zaspati i znao je da će to potrajati još neko vrijeme. Misli su ga proganjale i nikako se nije mogao smiriti. Još jutros bio je sretan i zadovoljan čovjek. Imao je ženu koju je nadasve volio, kao i ona njega, imali su dječaćića za kojim su oboje bili ludi. Dijete koje su očekivali trebalo je da bude – tu su željeli – vesela i živahna djevojčica plave kose i već su je zamišljali u šarenim haljinicama s velikim vrpčama u kosi.

I onda su došla ta petorica, prohujala imanjem i uništila sve njegove snove, želje, ono najdraže za što je živio. Misleći o tom, cijelu noć nije sklopio oka, čuo je pucnjavu i očaj-

ničke krike svog djeteta. Sve mu je to odzvanjalo u ušima makar ništa od svega toga doista nije mogao čuti.

Osedlavši konja tik pred zoru, pošao je dalje prema sjeveru. Stigavši oko podneva na mjesto gdje su banditi prenoćili, stao je i sjahao. Gledajući unaokolo, vidio je da nisu ložili vatru i da su vrlo rano, vjerojatno i prije njega krenuli, što je ukazivalo na to da se boje potjere. Pažljivo je gledao tragove čizama i pokušavao si predočiti svakog od njih. Jedan od njih nosio je mali broj čizama, nisu bile veće od broja što ga obično nose žene. Je li star ili mlad? Ben se pitao i razmišljao. U svakom slučaju, srce tog kopileta moralo je biti od kamena. Pokušavao si je predočiti lice i njegove raskolačene oči tog nitkova u trenutku kad bude pucao u njega.

U travi je našao opušak, kojem je vrh bio izgrižen, naprosto sažvakan. Je li to bila navika ili loša savjest? Je li se taj čovjek već sad bojao krvnikove omče? Ali misli nisu Benu pružale zadovoljštinu. Krenuo je dalje, znajući da će za nekoliko dana znati mnogo više o tim ljudima i njihovim navikama. Vrijeme ga je služilo, nije padala kiša i nije puhao vjetar, pa je bez većeg napora mogao slijediti tragove. Svakim se danom prednost ubojica smanjivala. To je Ben mogao zahvaliti samo svom sivcu, koji nije

bio brz, ali je posjedovao nevjerojatnu snagu i izdržljivost. Danima je mogao izdržati s malo vode i dovoljna mu je bila trava ako nije bilo ničeg drugog.

Treći dan pustio je Ben svoga vjernog sivca da se dobro napase, a i njemu je dulji predah dobro došao. Unatoč tome, nije gubio vrijeme: odmarali su se nedaleko od mjesta gdje su petorica bandita prenoćila.

Gledao je pažljivo tragove koji su se na vlažnoj zemlji dobro ocrtavali i zaključio da se još ne usuđuju upaliti vatru. Bio je to siguran znak straha. Ben je bio iskusan, nije mu to bila prva potjera, znao je da se boje i pitao se ujedno kako će onaj s malim brojem čizama izdržati bez toplog obroka? Ponovo je pronašao i velike i male izgrižene opuške. Kod White Rivera nisu ništa opljačkali i gledajući iz te perspektive bježali su ni zbog čega. S kojeg je razloga jedan od bandita do te mjere sažvakao opuške?

Iza nekoga grma pronašao je četiri limenke od graha. Pokušao si je predočiti kako su ga mogli nepodgrijanog pojesti. Po ogrebotinama na stijenama zaključio je da su jeli iz konzervi. Petorica ljudi iz četiri konzerve! Da li je došlo, možda, do prve svađe među njima?

Gledajući prema sjeveru, pitao se kamo to oni idu? Što im je cilj? tamo negdje u daljini, otprilike sto pedset kilometara odavde, nalazio se Fort Pierre. Što su tražili tamo? Smije li se čovjek poput Edwarda Moorena uopće pojaviti igdje a da ne bude uhapšen? U White Riveru nisu ništa opljačkali, jer kod Bena nisu našli novac, i Coley je bio dužnik, pa su otišli i odatle praznih ruku. Bježali su bojeći se kazne zbog zlodjela koja su počinili.

Pokušavao si je predočiti sjever. Nije mogao dokučiti kamo se, zapravo, kreću i kamo smjeraju, jer Fort Pierre je bila granica civilizacije. Iza toga pružala se prostrana zemlja Indijanaca. Nije mogao vjerovati da će njih petorica potražiti utočište u predjelima Indijanaca Siouxa i Cheyennea.

Zacijelo im je cilj bio negdje drugdje, ali gdje?

III

Sivac se zaokružio poput bačve i nastavio bi pasti da Ben nije odlučio da krenu dalje. Jahali su brzo, što je konju činilo dobro, a Ben je time želio nadoknaditi vrijeme koje je izgubio sjedeći i razmišljajući.

Rano predvečer stigao je do potoka gdje su petorica bandita pojila konje i odakle su krenuli dalje prema istoku. Dakle, cilj im je ipak bio Fort Pierre, a ne zemlja Indijanaca.

Pretpostavljao je da će od Fort Pierrea krenuti dalje preko Missourija na istok. Indijanaca je bilo, doduše, i na putu između Aberdeena i Watertowna, ali ondje su Indijanci bili dobroćudniji i već su se malo počeli privikavati na druge načine života. Ako ih i napadnu, njih petorica imali bi izgleda da se izvuku.

Sljedeći dan počela je padati kiša kao iz kabla. Ben je našao sklonište i morao prekinuti putovanje jer je kiša neprekidno padala. Postupno, ali očevidno, pretvarala je nepreglednu ravnicu u nepregledno jezero, brišući tragove bandita, ali sve ga to nije previše zabrinjavalo jer je znao smjer kojim se kreću. Kad je kiša malo posustala, krenuo je dalje.

Dva dana poslije, negdje oko podneva, stigao je u Fort. Kiša je i dalje padala, on je unatoč ogrtaču bio mokar do kože, ali ga to nije smetalo, jer je znao da su banditi, po njegovu proračunu, jučer navečer morali biti ovdje, što znači da im je zaista bio za petama. U isti tren ga oblije hladni znoj pri pomisli da su posljednja dva dana banditi mogli promijeniti smjer kretanja. Proklinjao je kišu i vrijeme, koje ga više nije služilo kao na početku. Obuzela ga malodušnost. Hoće li mu uopće poći za rukom da nađe i sustigne te nitkove, koje je danima pratio u stopu? Bio je čvrsto uvjeren da jašu

prema Fort Pierreu. Ali što ako su ovuda samo prošli? Gdje da ih onda traži? Na koju stranu da krene? Prema Aberdeenu? Prema Watertownu ili ravno u pustinju?

Pod kišnim je i sivim nebom logor, smješten na obližnjem brežuljku, djelovao poput neosvojive tvrđave. Nije to bila samo vojna baza već i važno trgovačko i prometno stjecište. Lovci na krzna i postavljajući zamki nalazili su ovdje svoje kupce i istovremeno nabavljali hranu. Onaj tko bi putovao ili dolazio sa sjevera i zapada predahnuo bi obavezno u Fort Pierreu, odmorio se i razondio. Bilo je to živo i prometno mjesto. Preko rijeke, koja je također bila važna za ovo mjesto, vozila je splav. Većina kola bila je smještena izvan same baze, a veliko stado goveda paslo je nadaleko. Svugdje unakolo gorjele su vatre, a ljudi su se skupljali za ručak. Ben je jahao mimo kola i ljudi ravno u logor. Straže su bile postavljene na ulazu, bio je tu i narednik, međutim, nikoga nije zanimao čovjek na konju. Ben je stao pred uredom komandanta i sjahao. Nedaleko od barake nalazio se salun i dva dućana, u kojima se moglo sve nabaviti. Iz ureda izide brkati konjanik i zastade tik pred Benom. Pozdravivši ga, Ben ga upita:

— Gdje bih mogao saznati da li su jučer ovamo stigla petorica jahača?

— Bijelci?

— Da, naravno!

Na to brkati samo odmahne glavom i doda:

— Mi ovdje kontroliramo samo crvenokožce, ali iza dućana se nalazi prenoćište, možda biste tamo mogli nešto saznati. Tamo se, uostalom, i sami možete snijestiti, jer konja ionako ne možete ostaviti ovdje, to je naređenje komandanta. Okrene se i ode.

Ben povede konja za uzde i krene prema prenoćištu, ispred čije ograde je bilo privezano mnogo osedlanih i neosedlanih konja. Našao je jedno slobodno mjesto i privezao svog sivca. Promatrao je i ostale privezane životinje, ali ga ništa nije navodilo na neke posebne zaključke. Prošao je mimo reda konja i uzaludno u mekanoj i raskvašenoj zemlji tražio tragove bandita s malom nogom. Sve je bilo puno opušaka, ali nigdje nije uspio naći opušak cigare.

U prenoćištu je bilo više od dvadeset ljudi, koliko je prenoćište moglo primiti. Najviše ih je bilo u blagovaonici i svi su se nekako rasporedili po kutovima. Kraj vrata bio je stol, koji je ujedno služio kao recepcija. Tu je sjedio neki mali mršavi činovnik, kojem se Ben javio odmah po ulasku u prenoćište. Momak je tražio

dolar za prenoćište premda mjesta za noćenje već odavno nije bilo. Ali ovdje na

granici, gdje je prestajala civilizacija, cijene su bile poprilično paprene, što ga nije iznenadilo s obzirom na njegovo iskustvo.

— Tražim starog znanca — reče Ben — zove se Clay Fischer! Vjerojatno je već jučer stigao ovamo. Dogovorili smo se da ćemo se ovdje sastati.

Stari ga pogleda i odgovori hladno:

— Došlo je jučer mnogo ljudi i isto tako mnogo ih je jutros otišlo, ali to ime nisam na žalost čuo.

— Bio je u pratnji, morala su biti otprilike četvorica ili petorica.

— Ne mogu vam pomoći, gospodine! Pokušajte se raspitati negdje drugdje!

Zahvalivši se, Ben uđe u prepunu blagovaonicu, iza koje je bila smještena spavaonica širom otvorenih vrata. Bilo je bučno, krcato i zadimljeno. Ben zastane na vratima promatrajući tu gomilu, to neprekidno dolaženje i odlazanje, zauzete i prepune stolove, oko kojih više nije bilo mjesta. Svi su govorili glasno i dovikivali se od stola do stola. Iako su mu prodorni glasovi dopirali do ušiju, on je svu pažnju obratio promatranju lica. Pogled mu je letio od stola do stola, od lica do lica. Srce mu se sjetno stislo pri pomisli da se možda nalzi pod istim krovom s ubojicama svoje žene i sina, ne znajući tko su oni u ovoj gomili ljudi. Zabezeknuo se kad je pogledao

obližnji stol. Na stolu je stajala limenka puna pepela, opušaka i šibica, a na vrhu je ugledao izgrizeni, gotovo sažvakani opušak. Dok je tako stajao i gledao, pogled mu se susreo s pogledom stasitoga tridesetogodišnjaka koji je sjedio za stolom. Bio je neobrijan, široka lica i oštra hladnog pogleda. Je li on možda popužio tu cigaretu?

Prišavši, Ben skine šešir i sjedne za stol za kojim su sjedila još nekolicina muškaraca, koji ubrzo po njegovu dolasku ustadoše i odoše. Pažljivo je promatrao čovjeka koji mu je sjedio preko puta. Pitao se da li je to Edward Mooreno? Ali ne, vjerojatno nije! Činio mu se premlad za Moorena.

Ben je uvijek lako sklapao poznanstva i započinjao razgovore s nepoznatim ljudima, ali kako da počne razgovarati s čovjekom koji je možda ubio njegovu ženu i sina?

Imao je dojam da je zaboravio govoriti i da jednostavno ne može otvoriti usta, osjećao je da je sav u jednom grču. Pijili su jedan u drugoga, a onda čovjek ustane i ode od stola prema tezgi, oko koje je još jedva bilo mjesta. Kad se okrenuo, pogledi im se sretoše i u tom trenutku Ben ustane i krene prema tezgi probijajući se kroz gomilu.

— Jeste li za pivo? — upita stranca.

— Već sam naručio! — odbrusi mu on.

Momku koji je točio za tezgom istragne Ben dvije čaše iz ruku i ponudi strancu, koji je nevoljko prihvati.

— Što hoćete od mene? — upita ga.

Ben mu nazdravi i reče:

— Samo jednu informaciju, ništa više. — Na to ga stranac sumnjičavo pogleda i gucne piće. — Jedan moj znanac trebao je još jučer stići ovamo — nastavi Ben stavljajući čašu na tezgu. — Zove se Clay Fischer. Morao je doći iz Missourija, ali ga nisam uspio stići.

— Clay Fischer? — odmahne stranac glavom ispijajući piće. — Nikad nisam čuo to ime. Uostalom, on vam nije znanac, s njim morate zacijelo nešto srediti. Ja se ne želim miješati u to.

— Zar se to vidi na meni? — upita Ben s grimasom.

— Kad ste se posljednji put pogledali u ogledalo? Ako se pogledate, vidjet ćete da naprosto zračite mržnjom. — stranac je ispio piće u jednom dahu, obrisao rukavom pjenu oko usta i spustio čašu na tezgu. — Zahvaljujem na pivu! Ali pustite me sad na miru — reče, okrene se i ode u spavaonicu. Ben je mirno popio svoje pivo, platio i krenuo za strancem u spavaonicu. Ugledao ga je kako sam, odvojen od drugih, sjedi u kutu sobe. Okrenuo se pomalo razočarano i krenuo prema tezgi.

— Mooreno! — dovikne netko Benu iza leđa, na što se on okrene kao ošinut bičem. — Kažem vam da je to bio Edward Mooreno — reče jedan mali, debeli ćelavac. — Ako je on krenuo u Flat Rock Butte tražiti zlato, onda budite uvjereni da tamo ima zlata.

— Gluposti! — reče netko iz gomile.

— Edward Mooreno nije budala! — nastavi debeli nervozno prelazeći rukom po ćeli. — Ako ide preko zemlje Cheyenna, onda zacijelo zna zašto ide.

Benu se zavrtjelo u glavi dok je slušao taj zragovor. Srce mu je ubrzano kucalo. Mooreno je, dakle, išao preko zemlje Cheyenna, znači, usudio se zakročiti u zemlju Indijanaca. Pokušavao se smiriti i obratio se nekom sićušnom čovjeku koji je stajao pokraj njega:

— Kao da sam čuo Mooreno! Kad je on bio ovdje?

— Prenoćio je ovdje — odgovori mu čovjek. — Stigao je ovamo jučer navečer sa svojim prijateljima, po onoj kiši što je lijevala kao iz kabla, a jutros su već otišli dalje, također po kiši. Bilo ih je gotovo dvadesetak.

— Traži zlato kod Flat Rock Buttea? — Na to neznanac kimne glavom. — Zlato? Kod Flat Rocka, to prvi put čujem! — reče Ben.

Čovjek mu opet potvrdno kimne i reče:

– Da, to je najnovija stvar. Zar ne čujete da ljudi pričaju samo o tome? Sutra kreće sljedeća skupina od dvadesetak do tridesetak ljudi. Polazi se u većim skupinama zbog crvenokožaca! Indijanci su još divlji. Preko Cheyenna ne bih išao ni sa stotinu ljudi, makar mi netko u susret nosio zlato. Čovjeku poput Moorena sve to vjerojatno nije tako strašno. Njegovi ljudi i oni koji su odavde krenuli s njim bili su pravi momci. Ali ni s njima ne bih tražio zlato.

– Jesu li s njime krenuli svi njegovi ljudi?

– Svi! Duke Ellison, stari Smarty! Svi! Cijelo društvo.

– Duke Ellison također? – upita Ben iznenađeno i nastavi. – Tko je još otišao s Moorenom? Ali da je Duke s njim, to nisam znao.

– Duke Ellison je uvijek s njim – nasmije se neznanac – pa oni su zajedno čak i na potjernicama.

Benu je srce i dalje lupalo. Edward Mooreno, Duke Ellison i stari Smarty, dakle, znao je već imena trojice ubojica.

– A kako se zovu preostali momci? – upita Ben kreštavim glasom.

– Mali Simp i Chittikar! – odgovori čovjek, pa ga iznenađeno upita: – A odakle ste vi? Čudim se što ne znate Moorenovu bandu, jer ti su nitkovi posvuda poznati.

– Ne, nisam čuo za njegovu bandu, čuo sam samo za Edwarda Moorena – odgovori Ben. – Kako to da ga nisu ovdje u Fortu uhapsili?

Neznanac se nasmije i nastavi:

– Mislite na vojsku? Na njih ne možete računati, njih se to ne tiče! Oni će vam pomoći samo ako krenete preko Cheyenna, što Mooreno nije tražio. On je krenuo sam sa svojim ljudima. Jutros su krenuli prema jugu, i kad ih straže sa stražarnice više nisu mogle vidjeti skrenuli su prema Cherry Creeku.

– Cherry Creeku?

– To je područje koje crvenokošci izbjegavaju. Tim se putem lako može preći Cheyenne. A nakon toga? Ne, ne bih im bio u koži, jer sutra će možda svi biti mrtvi. – Nakon tih riječi okrene se neznanac prema tezgi i naruči pivo. Ben je iskoristio priliku i udaljio se. Izišavši iz lokala, odveže sivca i vodeći ga za uzde krene prema kapiji. Pri izlazu ga zaustavi vojnik konjice i upita:

– Kamo, gospodine?

– Čekaju me poslovi u Aberdeenu! – odgovori Ben.

– Onda ste vi jedini pametan čovjek koji ovih dana odlazi iz baze.

– Znam – odgovori Ben pokušavajući se što brže izvući, jer je vidio da stražar želi prikratiti vrijeme.

– Zlato kod Flat Rock Buttea udarilo je ljudima u glavu. Nemojte se dati nagovoriti! – poviče za njim stražar. – Možda ima zlata kod Flat Rock Buttea, a možda i nema. Ali koga to zanima, jer onaj tko prijeđe Cheyenne River zaci-jelo će izgubiti skalp i život.

Ben ga nije više slušao. Uzjahao je i krenuo, ne u potragu za zlatom već za ubojicama. Nije osjećao straha od opasnosti, bojao se samo da crvenokožci ne obave dio posla koji je želio sam obaviti. Zaboravio je na strah, na opomene, na stražare i Fort Pierre i odmah se zaputio prema sjeveru i Cherry Creeku, području koje je dobro poznavao.

IV

Podupro se šakama o sedlo i sjedio nepomično ugledavši trojicu ratnika kako mu se približavaju u galopu. Opazio ih je istog trenutka kad i oni njega. Susret se nije mogao izbjeći, a bježati bi bilo potpuno besmisleno. Osim toga, želio je zadržati planirani smjer kretanja.

Bili su to Cheyenni ili takozvani rezači ruku, koji su ubijenom protivniku obavezno odrezali ruke, vjerujući da će na onom svijetu umrijeti od gladi jer neće moći loviti. Lica su im bila premazana žutosmeđom bojom, što je bila njihova ratnička boja, bili su ratnički ra-

spoloženi, osobito prema bijelcima. Zastali su na obali i gledali, čekali su što će on poduzeti. Vjerojatno su očekivali da će se bijelac dati u bijeg, a oni bi ga onda lako sredili. Ben ih nije htio dugo ostaviti u nedoumici, već je prihvatio pušku. Vidjevši to, potjeraše konje uz glasne ratničke poklike. Paklenski su jurili i klicali, kao da se utrkuju tko će prije zabiti koplje u metu. U istom trenutku opali Ben iz puške.

Ne, nije želio ubijati, ali nije želio ni biti ubijen. Pucnjevi su odzvanjali oštro, suho i brzo. Indijanci su padali s konja u grmlje. Kako je sve to išlo brzo – ubijanje i umiranje!

Benu je bilo strašno. Osjetivši nadmoć, natjera konja u galop i nastavi dalje prema Cherry Creeku, koji se pet kilometara dalje ulijevao u Cheyenne River. Brzo je zaboravio trojicu ratnika na drugoj obali rijeke. Uskoro je usporio i nervozno se ogledao: uzalud, ni na obali ovog potoka nije mogao naći tragove dvadesetorice jahača. Nastavio je dalje laganim kasom, motreći neprekidno put kojim se kretao nadajući je da će nešto otkriti. Malo zatim naišao je na neke tragove, ali to su bili tragovi nepotkovanih konja.

Nakon nepunog sata jahanja stigao je do Cheyenne Rivera i zastao kraj rijeke, koja je bila nabujala ali je unatoč tome bila prilično plitka, jer su na

sve strane izvirivali pješčani sprudovi. Natjerao je konja u vodu od spruda do spruda i tako je prešao rijeku, a da je konj samo jednom morao zaplivati. Ben je ostao na konju držeći u rukama oružje i municiju da se ne bi smočila. Prešavši na drugu stranu, ulogorio se na sigurnom mjestu i zanoćio.

Ujutro je krenuo dalje prema sjeverozapadu, neprekidno pazeći ne bi li ugledao tragove jahača. Pri tom ga je mučilo još nešto: nije, zapravo, znao da li ih je prestigao ili je jo još bio iza njih. Ova neizvjesnost nije dugo potrajala.

Jahao je kroz blago brežuljkasti predio pun drveća i grmlja kad iznenada začuje pucnjavu. Zastao je i pažljivo osluškivao. Pucalo se ispred njega, a pucnjevi su odzvanjali kao da netko ubacuje zrna graha u limenu posudu. Krenuo je brzo prema mjestu odakle se čula pucnjava, jer nije bilo dvojbe: bijelci su se našli u škripcu. A možda je neka splav bila u opasnosti. Ben natjera konja u galop i za tren oka bio je na brežuljku s kojeg je vidio mjesto sukoba. U maloj dolini, u podnožju brežuljka na kojem je stajao, dvadesetorica bijelaca pružala su otpor nadmoćnijem i većem broju crvenokožaca. Bijelci su pucali, loše zaklonjeni, a Indijanci su nasrtali želeći im nanijeti što veće gubitke i otjerati im konje pri-

vezane uz drveće. Bili su to Siouxi, brojčano nadmoćniji. Silovito su napadali. Međutim, njihova odvažnost i hrabrost nije se mogla nositi s nadmoćnošću oružja bijelaca, pa su Indijanci na kraju ipak popustili i odjahali na sjever. Dok su se prašina i dim pomalo slijegali, bijelci su više pobjedonosno nego pokunjeno gledali za Indijancima. Ben je pričekao da Indijanci odbrano odmaknu i da bijelci iziđu iz skloništa, pa je tek onda prišao, momcima koji su ga iznenađeno gledali. Osjećao je da mu je tijelo teško poput olova dok se približavao momcima među kojima su se nalazile ubojice njegove žene i sina. Znao je imena sve petorice: Edward Mooreno, Duke Ellison, Smarty, Chittikar i Simp. Mali Simp! Je li to on hodao u onim malim čizmama? U susret mu je dolazio visok, stariji čovjek, širokih ramena, neobrijana, prljava i znojna lica.

— Zdravo, momče! — poviče prodornim glasom. — Odakle stižeš?

Ben zaustavi konja i sjaše.

— Prije tri dana pregazio sam Missouri. Upozorili su me, doduše, ali ja nisam vjerovao da u ovom predjelu vrvi od Indijanaca.

— Gdje ste vidjeli Indijance? Na Missouriju?

Ben kimne glavom i obriše znoj s čela, pa nastavi:

— Prije nekoliko sati naletio sam na Indijance, sretan sam što sam napokon nabasao na bijelce. Mogu li se pridružiti? Na putu sam za Flat Rock Butte.

Nastalo je komešanje i neko licina mu se približi znatiželjno ga pitajući.

— Gdje ste ih vidjeli? Kamo su krenuli?

— Ne smijemo se dugo zadržavati i pričati. Kreću se točno prema nama.

Jedan kraj njega upita ga začuđeno:

— Koliko ih ima?

— Četiri do pet stotina.

— Mi idemo također za Flat Rock Butte — reče neznanac i pruži mu ruku. — Ja sam Mooreno! Edward Mooreno. Možete poći s nama, bit će nas više, a i sami ste vidjeli što se malo prije dogodilo. Momci će se zacijelo vratiti s pojačanjem.

Ben mu pruži ruku i predstavi se:

— Ja sam Ben Comanche.

— Što me gledate tako čudno? Nešto nije u redu? — upita Mooreno i počeo se ispod lijevog oka.

Benu zastade nešto u grlu i ne znajući što da mu na brzinu odgovori, reče:

— Bojim se Indijanaca.

Mooreno i ostali iza njega prasnuše u smijeh.

— Ne bojte se, gospodine! — promrmlja Mooreno. — Crvenokošci su opasni, ali i mi smo

— okrene se i zapovijedi: — Hajde, osedlajte konje, momci! Krećemo odmah! Čuli ste i sami tko'nam je za petama!

Svi su se odmah bacili na posao, osedlali i natovarili konje stvarima. Najednom Benu i Moorenu pride mršav, stariji muškarac, tankog i dugačkog vrata poput prsta, pa upita:

— Odakle dolaziš, prijatelju? Onaj tko jaše za Fort Rock Butte ide u potragu za zlatom i željom da se obogati. Dokle je, reci, doprla vijest o neotkrivenim nalazištima zlata u Flat Rock Butteu?

Odmjerivši ga pogledom, Ben mu odgovori kratko:

— Do Aberdeena! — istovremeno pogledavši njegove čizme opazi da nosi mali broj.

— Prokletstvo, čuješ li ti to, Edwarde!? — poviče suhi niski starac. — Čuješ li ti to, Edwarde? Do Aberdeena! Uskoro će nastati prava seoba naroda. Krenimo, da unatoč prednosti ne stignemo zadnji u Flat Rock Butte.

— Stići ćemo mi na vrijeme, ne brini — odgovori mu Mooreno i grohotom se nasmije. — Uz pretpostavku da ćeš napokon osedlati konja, Smarty, jer inače ne samo što nećemo stići na vrijeme, nego ćemo ostati i bez skalpa. Dodite, Bene! Što nas je više izgledi da živi stignemo u Flat Rock Butte su bolji. — Okrenuo se i prišao starom Smartyju. Ben se pridružio skupini koja je pripremala

konje za polazak. Ubrzo je sve bilo spremno i mogli su krenuti.

Ben je promatrao petoricu nitkova, koji su već zaboravili što se dogodilo na imanju kraj White Rivera, odnosno, barem se nije zapažalo da ih tište misli na taj okrutan čin.

Svi su bili obuzeti zlatnom groznicom i ni na što se više nije mislilo osim na zlato i bogatstvo. Svi su bili dobre volje, smijali su se i šalili. Ben je netremice promatrao Edwarda Moorena i starog Smartyja, koje nije mučilo ništa, a kamoli činjenica da su na imanju blizu White Rivera ubili ženu i dijete. Bili su dobre volje kao i drugi, a Benu se okretao želudac gledajući ih kako se smiju. Tješila ga je činjenica što nisu svjesni da ih je stigao osvetnik, i da to, bez obzira na to što nisu bili svjesni, za njih znači smrt.

V

Pasji sin koji je pušio cigare i iz navike izgrizao njihov kraj bio je Duke ellison. Bio je visok kao Edward Mooreno, ali mnogo širi i mladi. Imao je krupnu glavu i masno plosnato lice. Ni na njemu se nije moglo opaziti da je na imanju kraj White Rivera ubio ženu i dijete. Ben je iste večeri upoznao i Chittikara i malog Simpa. Simp je bio vitak momak od dvadesetak godina,

lica blijeda i prištava. Sjedeći navečer oko vatre, Ben je imao vremena prostudirati to lice. Dječak je bio premlad da bi bio svjestan što čovjeku znači žena, a ipak, jednu je ubio. U Benu je kuhalo pri pomisli na ono što se dogodilo. Chittikar je bio rodom iz Tennesseeja ili takozvane zemlje »brzih voda«. Djelovao je bistro, imao je simpatične crte lica. Ipak, je Benu bilo mučno sjediti s njima oko vatre, pa se prvi javio da te večeri drži stražu.

Sjedeći u potpunom mraku, podalje od vatre, kraj konja, i slušajući njihov glasni smijeh, on odluči čvrsto da ubije jednoga po jednog petoricu nitkova. Svi su već spavali dubokim snom kad je obavljena smjena straže.

S puškom u ruci prošao je kraj petorice bandita. Duke Ellison i Edward Mooreno ležali su jedan kraj drugog, malo dalje od njih smjestili su se Simp i Chittikar. Promatrao je njihova usnula lica, bili su opušteni i spavali su dubokim snom, čak ni u snu ih nije proganjao zločin koji su počinili na White Riveru. Gledajući ih kako mirno spavaju, Ben bi ih najradije sve poubijao, ali se ipak uspio suzdržati, jer nije želio da tako lijepo skončaju. Želio je da znaju tko ih je ubio i zašto, želio je da se prestrave od muke i da vidi strah na njihovim licima. Želio je da umru svjesno, kao njegova žena, njegov sin i Wes.

Cijelu noć nije oka mogao sklopiti, misao da je kraj ljudi koji su mu oduzeli sve najmilije nasvijetu nemilosrdno ga je razdirala.

Kad su se u zoru nakon neprospavane noći spremali za polazak, bio je umoran i činilo mu se da ga boli svaka kost. Dok je tako stajao kraj sivca sa sedlom u ruci, pride mu Edward Mooreno.

— Htio bih znati da li su nam crvenokošci na tragu — reče Mooreno. — Uzmi konja i kreni, možeš sam a možeš si izabrati i čovjeka.

— Reci Smartyju neka se spremi! — reče Ben pripravno.

— Po želji, momče! — reče Mooreno okrene se i ode. Ubrzo zatim dojahao je veterani do Bena.

— Idem, dakle, s tobom da vidimo dokle su stigle te crvene vucibatine — reče Smarty, razvukavši naborano lice u prepredenu grimasu.

Ne odgovorivši ništa, Ben krene prvi, a Smarty za njim. U smrt! Jahali su uporedo, bez riječi kad će odjednom Smarty:

— Ja nemam vremena, meni se žuri, mislim na zlato, vi ste svi mladi, a meni je to posljednja prilika. ii »Znaš li koliko je bio star moj sin kad mu je oduzeta svaka prilika«? — htjede mu Ben predbaciti, ali se suzdrži u zadnji čas.

— Vi ste svi mladi, a ja sam prilično star — ponovi Smarty

— i zato još ovaj put moram izdržati i sve mora ići kao po loju, jer ako se ne obogatim sad kod Flat Rock Buttea, onda je sve propalo. Razumiješ, drugar?

»Drugar«, tako ga je zvao ubojica njegovih najdražih. Ben je kipio od bijesa, ali pokušavao je to prikriti i smiriti se, iako bi najradije skočio na Smartyja, koji je jahao samo pola metra udaljen od njega. Najradije bi mu zabio nož među rebra. No, bi li on tada znao zašto je ubijen?

— Imam imanje kod White Rivera — reče Ben i htjede nastaviti ne bi li se to kopile napokon prisjetilo počinjenog zločina, ali zastade gledajući kako se ovaj slatko smijulji.

— Nemoj mi samo reći da si napustio imanje i krenuo u potragu za zlatom kod Flat Rock Buttea!

Ben se na te riječi malo uznemiri, pomislivši da to možda ipak nisu ljudi za kojima traga, jer ime White River ni malo se nije dojmilo čovjeka koji je jahao uz njega.

— Jesi li ikad bio kod White Rivera? — upitao ga kreštavim glasom.

— Često, prijatelju, tako često da ne bih više želio kročiti tamo! Upravo dolazom odatle. Neka vrag nosi to mjesto! —

Zureći u njega, Ben bi ga mogao smrviti od bijesa, želio ga je optužiti za ono što je učinio, kad odjednom ugleda

kako se Smarty nagnuo naprijed i uhvatio za strijelu što mu se zabila u vrat. Ben je zgrabio vinčesterku, bacio se s konja i otkotrljao u stranu. Posljednje što je čuo bio je tup udarac Smartyjeva mrtvog tijela o zemlju. Niz padinu su mu se u galopu približavala četiri ratnika. Ustavši on, naglo otvori na njih vatru, koja ih je nemilice kosila. Strelice su mu fju-kale oko glave, ali njegova je vinčesterka bila brža. Zaustavila je crvenokošce, a preostali su natjerali svoje mršave i brze mustange u bijeg.

Benu je nešto zastalo u grlu gledajući lice mrtvog starca. Nije ga mogao samo tek tako ostaviti na milost i nemilost Indijancima. Prebacio ga preko sedla, svezao lasom i krenuo natrag. Mooreno je želio znati da li su im crvenokošci za petama, a mrtvi Smarty bio je najbolji dokaz za to.

Ratnici Cheyenni osjetili su svoju nadmoć vidjevši bijelca kako odlazi. Kad je odmaknuo kilometar od mjesta borbe, začuo je kako ga u punom trku sustižu. Ben potjera konja u trk, pri kojem je Smarty izgubio šešir, a njemu je iz korica ispao revolver i doza duhana. No sve je to bilo zanemarivo, valjalo je spasiti živu glavu. Približavajući se svojoj skupini, usporio je tempo i čuo Moorena kako naređuje:

— Na mjesta! Svi u liniju! Pustite ih da pridu bliže, a tek onda pucajte!

Čim se Ben pomiješao s njima, počela je paljba i okršaj u kojem Cheyenni nisu imali sreće. Kad je spustio Smartyja na zemlju, prvi im pride Simp.

— Smarty — promuca Simp i klekne kraj njega. — Stari, dobri Smarty — reče jecajući i tresući se od bola.

Benovo lice poprimi oštar izraz gledajući kako se suze slijevaju niz prištavo, neuredno lice. Bio bi ga najradije zdrobio gnjevan pri pomisli da sigurno nije tako plakao na White Riveru. Jedan za drugim polako su prilazili momci da se osvjedoče kako se sve to odigralo.

— Moramo ga pokopati — reče Mooreno stojeći i gledajući mrtvog druga.

Simp ga na to začuđeno pogleda, pa će razdraženo: — Ali ne još, Edwarde! Kamo nam se žuri?

— Moramo dalje, Simpe! — odgovori Mooreno smireno. — Inače imamo dobrih izgleda da i mi ovako završimo.

Na te riječi skoči Simp, okrene se i poviče:

— Pridite bliže, prokleti štakori! Pridite svi, poubijat ću vas sve od reda! — otrči do konja, uzjaše i s puškom u ruci udalji se od skupine.

Nitko nije bio u stanju zaustaviti ga, tako je brzo i neočekivano uzjahao na konja i odju-

rio. Jedino je Mooreno stigao viknuti:

– Simpe! Vрати se! Simpe, proklet bio, vrati se!

Ali Simp ga nije čuo. Za tren oka bio je na vrhu obližnjeg brežuljka.

– Ludak! – izusti netko kad je Simp već bio zašao za brežuljak, i htjede još nešto dodati kad se začuše pucnjevi. Zabezeknuto su se pogledali i ubrzo potom na vrhu brežuljka ugleдали su Simpova konja bez jahača.

– Prokletstvo! – prozbori Duke Ellison kroz zube.

U istom trenu dojahаше četiri Indijanca do konja, uhvatiše ga za uzde i nestadoše. Ben je sve to promatrao grickajući nervozno i ljutito donju usnu, ne osjećajući da je izgrižao svu kožicu.

– Krasno, za jedan dan izgubismo dvojicu ljudi, a tek je podne – reče netko od prisutnih. – Još deset dana i odosmo svi k vragu.

– Edward Mooreno ga pogleda i poviče bijesno:

– Jezik za zube ako nemaš ništa pametnije, Bellowe! To se nije moralo dogoditi, Simp se ponio kao najveći ludak, a ostali nisu bili dovoljno oprezni i pripravnici da ga spriječe!

Rekavši to, prostriјeli Bena pogledom punim prijekora, pride svom konju i skine lopatu.

Edward Mooreno, Duke Ellison i Chittikar iskopaše grob,

a drugi su gledali i pazili da ih crvenokošci ne napadnu. Skupivši se oko otvorene rake, svi skinuše šešire, čak i Ben, koji je pažljivo promatrao Mooreno, Chittikarovo i Ellisonovo lice. »Ne, njih neće prepustiti Indijancima. Nipošto! Njih trojica moraju platiti za ono što su učinili« – pomisli stojeći i zureći.

– Gospod te je uzeo k sebi, Smarty. Sigurno ti ništa neće nedostajati. – Molio je Edward Mooreno. – Amen.

Svi staviše šešire na glavu, odoše do konja i nastaviše put. Ben je jahao uz Moorena i nakon nekog vremena usudi mu se nešto predložiti:

– Morali bismo promijeniti taktiku – reče, na što ga Mooreno odmjeri od glave do pete i upita:

– Taktiku?

– Naš strateški cilj je Flāt Rock Butte, idemo tamo da bismo našli zlato, a pitanje je taktike kako ćemo donde stići.

– Jašući, naravno! – reče Edward Mooreno podrugljivo. – Znaš li neki bolji i kraći put od ovog kojim se krećemo?

– Kraći ne, ali sigurniji! Morali bismo se najprije sakriti tu negdje blizu i jahati noću da nam Indijanci izgube trag.

Edward Mooreno ga pogleda i ljutito upita:

– Želiš li ti možda, drugim riječima, preuzeti vodstvo?

– Ne, ja želim samo stići živ u Flat Rock Butte – odgovori Ben i nastavi: – Samo živi stvor može tražiti i kopati zlato. Bellow po mom mišljenju ima potpuno pravo. Crvenikošci su nam za petama. Svako dan ćemo gubiti nekog od naših ljudi, na ovaj ili onaj način, ali to, čini se, tebi ne igra nikakvu ulogu.

– Slažem se s tobom – reče Mooreno nakon kraćeg oklijevanja.

– Krenimo onda na zapad!

– Ali ondje nije naš cilj!

– To je samo taktički potez. Tamo u brdima možemo se lako skrivati.

Bez ijedne riječi Edward Mooreno promjeni smjer kretanja.

– Stići ćemo u Flat Rock pet – šest dana kasnije, ali svi – reče Ben.

Edward Mooreno ga nakon tih riječi odmjeri od glave do pete i ne reče ništa.

VI

Noći su u brdima bile osjetno hladnije, pa su se svi stiskali oko logorske vatre ne bi li se zagrijali.

Zadignutog ovratnika, s rukama iznad vatre, stajao je Ben, a sučelice njemu Edward Mooreno.

– Tvoj prijedlog je, čini se bio dobar, Bene – reče i nastavi: – Već su prošla dva dana otkako smo se otarasili

Indijanaca. kako ćemo dalje? Odluči!

– Sići ću u zoru u ravnicu da izvidim kojim tempom Indijanci prate. Dobro bi bilo da i Chittikar pođe sa mnom. Može li?

Edward Mooreno potraži pogledom Chittikara, koji je stajao s druge strane. Ugleđavši ga, upita:

– Slažeš li se, Chittikare?

Chittikar, koji je bio poznat kao izrazito šutljiv čovjek, kimne potvrdno.

Ranom zorom krenuše Ben i Chittikar u dolinu. Ben je odlučio ispitati Chittikara o svemu što se onog dana dogodilo na njegovu imanju i pokušati saznati tko je od njih ubio njegovu ženu i dijete. Znao je da su im Indijanci izgubili trag i da se kreću prema istoku, dakle, u srotnom smjeru, ali želio je saznati sve pojedinosti, sve što se dogodilo onog dana na njegovu imanju i zato je učinio taj korak. Jahali su već puna četiri sata kad se u daljini, na istoku iza velikih brda, ukaže sunce. Ben polako zaustavi konja i sjaše, a isto učini i Chittikar.

– Ovo jahanje je beskorisno – reče Chittikar – jašemo već puna četiri sata a Indijancima ni traga – završi nepovjerljivim glasom.

Ben mu pride i pogleda ga u oči, na što se Chittikar nasmije i upita:

– Što je, Bene? Ti ne želiš u Flat Rock Butte? Mrziš crvenokošce? Jesi li ovdje samo zato da potamaniš što više Indijanaca?

– Ne! Ja sam s White Rivera! Tko je od vas ubio moju ženu i zgazio mog sina?

Chittikarovo lice se izobličilo, smiješka nestade i već je posegnuo za revolverom, ali je Ben bio brži i uperio mu pištolj u trbuh.

– Sad mi odgovori? – upita ga Chittikar.

– Moje imanje smješteno je na samom White Riveru. Došavši kući, našao sam mrtvu ženu, svog pomoćnika, kojeg ste ubili s leđa, našao sam pod drvetom, a moga malog sina pronašli su susjedi zgaženog u šumi. Novac niste odnijeli.

– Bolje je da se obratiš Edwardu Moorenu i upitaš njega!

– odbrusi mu Chittikar ljutito.

– Ne, zašto!? – sjevnu Ben kao munja i zarine mu cijev revolvera još dublje u meso. – To nije mogao učiniti samo jedan!

– Bio si mi sumnjiv već od samog početka – siktao je Chittikar. – Što je tebi, igraš se pravde i suca ovdje u brdima?

– Žena mi je bila trudna. Onaj tko ju je ubo, vidjet će Flat Rock Butte samo u paklu. Drž' se, bolje ti je, Edwarda Moorena. Bio si s njim, to znam, i to mi je dovoljno.

– Prokleta pseto! – izdera se Chittikar podigavši stisnute šake.

Na taj je pokret Ben i računao, pa ga udari ljevicom.

Moao ga je ubiti, ali to nije htio. Najprije je želio sve potanko ispitati i saznati. Želio je saznati sve pojedinosti, svaku groznu minutu koja je protekla tada na njegovu imanju. Chittikar je pao na leđa u pijesak i tako ležeći promućao: – Mrcino prokleta!

Ben opet uperi u njega revolver i poviče:

– Govori! Želim saznati sve, sve što se odigralo na mom imanju! Svaku pojedinost! Govori! – zaprijeti mu i odriješi laso sa sedla. – Ustani! – prodere se bijesno.

Chittikar je napokon ustao, a Ben ga je polako gurao prema obližnjem drvetu, izvukao mu revolver iz korica, zataknuo svoj za opasač i počeo vezati bandita za drvo. Chittikar je prekasno počeo pružati otpor i vidjevši da je savladan samo je bijesno vikao:

– Mrcino prokleta! Nitkove!

Zavezavši ga, Ben provjeri da li je dovoljno stegnuo. Uzjaše svoga konja, uhvati Chittikarea za uzde i krene.

– Bene! – poviče iz svega glasa Chittikar. – Kamo ćeš? Nećeš me valjda ostaviti vezanog za drvo na milost i nemilost, Beneeee!

Videći da se Ben ne okreće, Chittikar ušuti.

Ben je jahao prema istoku i pogledavši malo taj brežuljkasti predio zaključio da su se

Siouxi i Cheyenni povukli i prestali pratiti skupinu dvadesetorice bijelaca. Već se polako smračivalo kad se Ben vratio na mjesto gdje je ostavio Chittikara. Približvao mu se šuljajući i tiho, ali ipak dovoljno glasno da ga Chittikar čuje. Chittikar se tresao i preznojavao od straha kad mu je Ben prišao s leđa.

— Ja sam — prošapće mu u uho. — Hoćeš li govoriti ili ćeš i dalje biti tvrdoglav?

— Ja sam od samog početka bio protiv toga da opljačkamo imanja oko White Rivera — počne Chittikar. — Od samog početka bio sam protiv. To je bila ideja Edwarda Moorena i Dukea Ellisona. Bili su uvjereni da ćemo naći novac jer su mislili da rančeri uvijek imaju nešto sakriveno u čarapi. Oni su ubili ženu i kauboja.

— A kako je nastradao moj sin? — upita Ben tiho.

— Trčao je po pomoć i Mooreno je poslao natrag Simpa.

— Imao je samo tri godine — jaukne Ben.

— Sad znaš istinu.

Gledajući u noć, Ben osjeti kako teško diše i kako mu srce lupa kao da će iskočiti.

— Odveži me, Bene! — naredi mu Chittikar.

— Ti si, dakle, nedužan. Ti si bio samo prisutan, stajao si i gledao! — izdere se Ben.

— Vjeruj mi, nisam kriv!

— Kriv si! Morao si zadržati te nitkove!

— Kako? Ja sam, protiv četvorice! Mislio sam da ih poznaješ malo bolje.

— Sad pljuješ po svojim kompanjonima! Krasno!

— Preznojavam se od muke — promuca Chittikar. — Bojim se, znajući da se svaki čas mogu pojaviti bilo Indijanci bilo kakva divlja zvijer.

— No, ti više voliš krvnika?

Na to Chittikar zbunjeno odmahnu glavom:

— Ja nisam kriv. Ne možeš mi suditi nisam opalio ni jedan metak.

— Otkud znam da je istina ono što tvrdiš?

— Dajem ti svoju riječ, Bene! Zaklinjem se da govorim istinu.

— Svaki od vas bi na tvom mjestu prebacivao krivnju na drugoga — reče Ben.

— Pripravan sam tvrditi isto pred svakim sudom. Mene nitko ne može osuditi. Nitko! Jednostavno nisam kriv. Točno je da se nisam umiješao kad je to možda bilo potrebno, ali što sam drugo mogao, nisam mogao spasiti tvoju ženu, sina ni kauboja, a mene bi nakon takvog pokušaja slistili. — Izgovorivši to u jednom dahu, nastavi:

— Pomoći ću ti, Bene! Ovo zlodjelo treba osvetiti. Napast ćemo Edwarda Moorena i Dukea Ellisona odjahat s njima u Rapid City ili u Fort Billings, odnosno kamo god ti želiš — Pomoć mi nije potrebna! Pogotovo ne od tebe — reče Ben i odveže ga.

– Ipak ću ti pomoći! Prije svega, neću Moorenu i ellisonu reći ni riječi o ovome. Vjeruj mi!

Prilazeći zbunjeno konju, Ben je smotao laso i ništa mu nije bilo jasno. Želio je ubiti svu petoricu, ubiti ih kao pse, to mu je bio jedini zadatak, a sad kad je to morao učiniti, nije mogao. Možda Chittikar ipak govori istinu. Otpočetka mu se činio drugačiji od ostalih, ili je sve to bila samo izlika. Zakazao je, nije bio u stanju dignuti oružje a kamoli ubiti tog čovjeka.

– Nije lako izdati stare prijatelje – prekine ga Chittikar u razmišljanju – ali cijeli dan privezan za ovo drvo razmišljao sam o počinjenom zlodjelu, pa znam kako ti je.

– Ne znaš! I ne možeš znati! Nitko osim mene to ne može znati.

Chittikar ne reče ni riječi.

– Idemo natrag – nastavi Ben.

– Tamo mi je revolver. Hoćeš mi ga dati i isprazniti!?

– Pobrini se sam za to – odgovori mu Ben i uzjaše konja.

Pošto je otišao po revolver, Chittikar se šuteći uspne na konja i krenuše putem kojim su i došli. Pokušao je prestići Bena, jer je mislio da Ben želi da on jaše ispred njega, ali Ben ga sustiže i tako su jahali jedan uz drugoga. Kako se put sve više sužavao, tako je Ben

sve više jahao pred njim, a Chittikar za njim.

VII

Tek negdje oko ponoći stigli su u logor, u kojem su svi već odavno spavali. Godfrey, koji je bio na straži, ugledavši i prepoznavši ih krenuo im je u susret.

– Jeste li nabasali na crvenokošce? – bilo je prvo pitanje.

– Ni smo! – odgovori Ben.

– Brzo ste se vratili – reče Godfrey. – Mooreno vas očekuje tek za četiri – pet dana.

Ben ne reče ništa, ali se umiješa Chittikar.

– Mi smo sve detaljno pretražili i prešli, a crvenokošcima ni traga.

Govoreći glasno, probudili su nekolicinu ljudi, kojima je Chittikar na postavljeno pitanje odgovorio isto kao i Godfreyju. Edward Mooreno se također probudio i ugledavši ih upitao iznenađen:

– Bene! Zar ste se već vratili? Da vas crvenokošci nisu natjerali u brda?

Prilazeći mu s Chittikarom, koji ga je slijedio Ben odgovori hladno:

– Jahali smo daleko, sve do brežuljkastih predjela na istoku. Crvenokošci su odustali i budi bez brige!

– Točno! – doda Chittikar potvrdno kimnuvši glavom. Edward Mooreno ga podruglji-

vim pogledom odmjeri od glave do pete.

– Otkud ti to znaš?

– Uvjerio sam se da se čovjek s White Rivera dobro snalazi!

Edward Mooreno prostrijeli pogledom jednoga, pa drugog i zaustavi se na Benu.

– Čovjek s White Rivera? – upita iznenađeno. – A ja sam mislio da si ti s Missourija.

Je li ih Chittikar time možda želio upozoriti? Benu je to tako izgledalo i bilo mu je jasno da mora biti oprezan.

– Rekao sam već da dolazim s Missourija u zemlju crvenkožaca, ali sam nastanjen u White Riveru – reče mirno.

Edward Mooreno prodorno pogleda Chittikara, koji više nije prozborio ni riječi već je legao na prostrti vuneni pokrivač kraj vatre. Gledajući ga pomalo začuđeno, Mooreno se obrati Benu:

– Sutra, znači, možemo krenuti dalje?

Ben kimne, a Mooreno legne na bok i pokrije se pokrivačem preko glave.

– Smjesti se, Bene! Sutra krećemo rano! – doda još jedanput.

Godfrey je odveo konje, a Ben je uprtio sedlo na rame i tražio mjesto kraj vatre. Legao je kraj Chittikara, koji je šešira navučena preko lica već spavao. Ben nije mogao zaspati, bio je budan i pratio neće li se Chittikar možda pro-

buditi i otpuzati do Edwarda Moorena i Dukea Ellisona. Ali Chittikaru kao da to nije bilo ni na kraj pameti već je i dalje mirno spavao. Čak i sljedećeg jutra, kad su sedlali konje, nije s Dukeom Ellisonom i Edwardom Moorenom progovorio ni riječi.

Ben je dobro znao da ne može neprestano tako budno pratiti svaki Chittikarov pokret i bio je svjestan kakav je rizik preuzeo ostavivši ga na životu. Tek što su krenuli, pozove ga Mooreno na čelo kolone.

– Kojim putem, momče s White Rivera? – upita podrugljivo ga gledajući.

Nakon oslovljavanja s »momče s White rivera«, Ben nije mogao dokućiti da li da pitanje shvati kao šalu ili kao provokaciju.

– Idemo ravno na sjever! – odgovori Ben mirno. – Tamo je smješten Flat Rock Butte, prema tome nema dvojbe.

– Nadaš se da ćeš tamo naći mnogo zlata? – upita ga Mooreno.

– Barem onoliko koliko i ti! Edward Mooreno se nasmije na te riječi i reče:

– Sviđaš mi se sve više i više, Bene – momče s White Rivera! Hajdemo! Preuzmi vodstvo! Ali pazi da ti se ne omakne i da nas ne odvedeš u pakao, jer onda ćemo ti zavrnuti šiju. – Grohotom se nasmijao dok ga je Ben šutke gledao.

Cijeli dan jahali su Ben i Edward Mooreno zajedno na čelu kolone, za to vrijeme Ben se nijednom nije ogledao za Chittikarom, koji je jahao straga. Znao je da je to besmisleno, pa je radije pokušavao biti smiren nego da svojim ponašanjem oda neku nervozu. Jahali su bez predaha i zbog toga je Mooreno prekinuo jahanje ranije nego inače. Tek kad su stali i sjahali, Ben je opazio da se Duke Ellison nalazi usred dvoreda, a Chittikar na kraju. Raspoloženje je bilo dobro, neprekidno se govorilo samo o Flat Rock Butteu, o zlatu kojeg su se nadali naći tamo i o budućnosti. Chittikar je izbjegavao Benov pogled, a Edward Mooreno i Duke Ellison su se ponašali miroljubivo kao i cijeli protekli dan.

Slijedećeg dana oko podneva stali su u kraj vode i dok su konji pili, pride mu Chittikar osvrćući se na sve strane.

— Dakle, ne idemo u Rapid City! ti želiš u Fort Billings, je li tako?

Ben se okrene ne odgovorivši mu.

Edward Mooreno je neosporno bio vođa skupine, ali je vodstvo i traženje puta svakim danom sve više prepuštao Benu.

Sedmi dan putovanja Edward Mooreno zaustavi kolonu i okrene se Benu odmahujući glavom.

— Bene, ako nastavimo ovako dalje, udaljavamo se od Flat Rock Buttea.

Ben je osjetio sve prodorne poglede koji su mu se sručili na pleća, ali nije se dao zbuniti pa upita mirno:

Je si li već bio kod Flat Rock Buttea?

— Ne, nisam — odgovori mu Mooreno zureći u njega pa nastavi: — Ali znam gdje se otprilike nalazi, jer poznajem ove predjele. Mislim da smo otišli previše na zapad i da se već nalazimo u području Montane!

Iza njih se začuje komešanje i žamor. Edward Mooreno se okrene i upita:

— Ne mislite li i vi tako, momci?

— Ja tako mislim već davnima — dobaci netko. — Ben misli da poznaje ovaj kraj, ali po svemu sudeći ne bih se baš s tim složio.

Čuo se samo odobravajući žamor. Edward Mooreno pogleda Bena i poviče bijesno:

— Reci nešto! Zašto šutiš!?

— Znam da smo na pravom putu i bez teškoća ću nastaviti sam — odgovori Ben ne uzbuđujući se. — Do viđenja u Flat Rock Butteu! Možemo se, prije no što krenem, okladiti!

— Tko će prvi stići? — upita Mooreno zaškiljivši.

— Ne — odmahne Ben glavom — već tko će od nas uopće stići, mislim živ!

— Ne govori u zagonetkama!

— vikne Mooreno ljutito. — Ja

se moram brinuti za ljude i ne smijem dopustiti da se izlože kojekakvim opasnostima.

— Pa ti kažeš da poznaješ ovaj kraj! — predbaci mu Ben.

— Zaobišli smo pašnjake bizona jer smatram da bismo tamo sigurno susreli crvenokošce. Gdje su bizoni, tamo su i oni. To je barem poznata stvar.

— Zašto nam to odmah nisi rekao? — upita ga Mooreno povišenim glasom i pokaže one iza sebe.

— Je li me itko upitao?

Edward Mooreno ga pogleda, udahne duboko ne odgovorivši i podbode konja kao znak za pokret.

Već pred sumrak stigoše do neke napola srušene kolibe, koju su vjerojatno podigli kopači zlata ili postavljajući zamke. Nedaleko se nalazila rječica i Mooreno odlučí da ovdje provedu noć. Sjahali su i razgledali kolibu. Bila je dovoljno velika da svi mogu prespavati u njoj i sve se oraspolože, jer nije isto spavati pod vedrim nebom ili pod krovom. Duke Ellison, držeći u ruci pušku, prvi je do vode odveo svoga konja. Stojeći tako, ugledao je divljač i odmah je ubio. Svi su se veselili dobrom jelu i pečenju, a nitko nije razmišljao o opasnosti zbog pucnja koji je odzvanjao krajem. Za tren oka pripremili su divljač za ražanj, naložili vatru, a da veselje bude još veće Mooreno izvadi iz svoje vreće dvije boce viskija.

Bellow je prvi držao stražu. Kad je Mooreno podigao bocu s viskija da nazdravi, i kad su se oko vatre razlegli poklici veselja, ugledao je u zamirajućem svjetlu dana dva ratnika na drugoj strani doline. Sjedili su nepomično na svojim mustanzima i promatrali slavlje pred kolibom. Budući da su ih već opazili, on ispali dva hica da bi skrenuo pozornost na sebe i upozorio ostale na dvojicu Cheyennea, koji su ih i dalje promatrali. Svi su se odmah smirili i okupili oko Bellowa vidjevši kako se Cheyenne okreću i udaljavaju.

— Samo se nemojte vratiti! — poviče netko prijetećim glasom.

Držeći bocu s viskija visoko u zraku i gutnuvši, Mooreno je doda Godfreyju nepovjerljivo gledajući Bena.

— Nije mi samo jasno odakle su stigle ove mrcine? Ili možda i nedaleko odavde ima pašnjaka i bizona?

— Ponašamo se kao krdo divljih svinja — odgovori Ben hladno. — Ili nije možda tako?

— Trebali bismo se pokupiti odavde dok je vrijeme! — predloži Duke Ellison.

— Gluposti! — promrmlja Mooreno. — Kako vas samo mogu zbuniti dva Indijanca? Samo neka dođu! Od nas će dobiti ono što zavreduju!

Svi su se vratili k vatri, ali dobrog raspoloženja više nije bilo. Već su bili zaboravili da

Indijanci postoje kad su ih ona dvojica maločas na to podsjetila i upropastila im slavlje. Mooreno je rasporedio dvostruku stražu, a pred zoru je došao red na njega i Bena. Već je svitalo kad se Ben probudio i nabivši šešir na glavu uzeo pušku i izišao iz kolibe. Mooreno je već bio na straži.

– Osjećam da tu nešto smrdi! – dočeka ga Edward Mooreno. – Morali smo poslušati Dukea i nestati odavde. Ali ti se, mrcino, nisi izjasnio za njegov prijedlog.

Edward Mooreno se bojao crvenokožaca, vidjelo se to na njemu. Ljutitim i strašljivim pogledom odmjerio je Bena od glave do pete. Bilo je rano, uzalud je Ben pogledom tražio obronak na drugoj strani doline jer sve je prekrivala magla što se vukla od drveta do drveta i vješala se o njih.

– Ti i Duke ste ubili moju ženu i sina – reče Ben smireno ne pogledavši ga, pa nastavi: – Bila je trudna. Ubili ste mog pomoćnika, a Simp, prokleti nitkov, zgazio mi je sina.

Edward Mooreno je zabezeknuto zurio u njega.

– Sjećaš li se malog imanja kraj White Rivera? – upita ga Ben, siguran da je šuma već puna crvenokožaca i da su već odavno opkoljeni. Smiješeći se gledao je Moorena, koji naglo podiže pušku i poviče:

– Izdajico! Namjerno si nas ovamo doveo!

– Bolje je da čuvaš municiju! Opkoljeni smo, a dobri strijelci ti sigurno nisu naodmet.

– Nisam ja ubio tvoju ženu! Ne znam samo tko ti je time napunio glavu?

– Chittikar!

– Ubit ću ga, majku mu njegovu! – vikne Mooreno. – Prokleta mrcina, on nas je naveo na to da napadnemo imanje uz White River. On je pucao. On,Smarty i Simp! Moraš mi vjerovati, stari!

– Moram? Tko to kaže?

Mooreno ga je samo ukočeno gledao. Na samom izlazu iz šume opazili su da se nešto miče. Ben je procijenio da ih ima oko dvije stotine, ali nisu to još bili svi, jer se veća skupina približavala rijeci. Bili su to Cheyenni, zloglasni Indijanci, koji su sjekli ruke. Edward Mooreno otrči do kolibe, gurne vrata opalivši dvaput i poviče:

– Crvenokošci su stigli! Svi van!

Izbezumljeno istrčase iz kolibe, prestrašivši se još više kad su ugledali oko dvije stotine Indijanaca koji su im se približavali iz šume i s rijeke. Krv im se ledila u žilama kako se sve više približavao divlji, odzvanjajući topot konjskih kopita.

Edward Mooreno je raspoređivao položaje. Najjaču skupinu smjestio je pred konje, onamo je poslao i Bena, a on je

s Dukeom Ellisonom zauzeo položaj kod kolibe. Ugledavši kako Cheyenni prelaze rijeku, Ben je prestao promatrati Dukea i Moorena i tražiti Chittikara.

Bijelci otvoriše vatru, a Indijanci se ogласiše ratnim povcima ulijevajući tako bijelcima strah u kosti. Svojim dobrim i brzim vinčesterkama pucali su kao ludi i obarali sve što bi naletjelo pred cijev, ali Indijanaca je bilo mnogo, a bili su i dobro naoružani. Momak desno od Bena samo se skljkao i nije više pucao. Dvojicu ranjenih uspjeli su odvući u kolibu.

Cheyenni su mijenjali smjer, ali se nisu povlačili, naprotiv, počeli su opkoljavati položaj bijelaca. Spojili su se u jednu skupinu i počeli žestoko pucati. Prvi napad na položaj kod konja nije uspio, ali napad vođen istovremeno s druge strane bio je uspješniji za Cheyenne. Petorka koja je pružala otpor uskoro se morala povući u kolibu. Ali iz kolibe nije bilo lako pucati, vidljivost je bila loša, a još više ju je smanjivala prašina koju su podizali konji. U kolibu su ubrzo utrčali Edward Mooreno i još četvorica. Ben je gledajući prema vratima i očekivao Dukea Ellisona, ali on se nije pojavljivao. »Je li ubijen ili samo ranjen?« — pomisli Ben i nastavi pucati.

Crvenokošci su strijelcima i kopljima gadali puškarnice, a

stare su letve škripale i pucketale. Za kratko vrijeme cijev Benove puške okružio je tucet strijela što su virile iz zida.

Sunce je već bilo visoko na nebu kad su se Cheyenni povukli. Ben nasloni vinčesterku na zid, skine šešir i obriše znoj s čela. Odahnuo je, ali je u isti tren shvatio koliko će skupo platiti tu nepažnju, jer okrenuvši se ugleda iza sebe Edwarda Moorena kojem je iz očiju sijevala munja. Ugledavši ga, Ben posegnu za revolverom, ali uzalud.

— Što je, momče s White Rivera? — upita ga Mooreno sikućući kroz zube. — Te mrcine će se vratiti i dokrajčiti nas! I što kažeš na to?

Sve je bilo mirno i tiho, čuo se samo jauk ponekog ranjenika. Napeti i puni očekivanja svi su uperili pogled u Bena, ne znajući što se zbiva između njega i Moorena.

— Koliko nas je još preostalo? — upita i pogleda unaoколо.

Netko je počeo brzo brojiti, a Ben ga je pratio pogledom. Bilo ih je jedanaest, od toga četvorica lakše i jedan teže ranjen.

— A konjima ni traga! — vikne Mooreno i otvorivši šaku bijesno pokaže preostale metke. — Olovo! Samo to mi je još preostalo!

Ben ga pogleda u oči i reče:

— Umjesto onih boca viskija bolje bi bilo da si ponio metke.

Od tih riječi Moorenu je udarila krv u glavu i pospremivši patrone prodere se u sav glas:

— Mene okrivljuješ zbog ovog što se dogodilo?!

— Prebrojte municiju! — zapovjedi Ben momcima.

Okrene se ne objasnivši Moorenu i uputi se prema ranjenicima. Samo jedan od njih ležao je na podu, a ostala trojica su se još mogla boriti, iako pogođeni u nogu nisu mogli hodati.

— Moramo ostati ovdje dok ne stigne pomoć, Bene! — reče jedan od njih, a u očima mu se nazirao strah da će biti ostavljen ako ostali krenu dalje.

— Ovamo neće doći pomoć!

— Kamo onda? — upita netko očajnički.

Za najteže ranjenog gotovo više nije bilo nade, drugom je pak strijela probila rame, ali on uporno nije dao da mu se izvadi, bojeći da mu se stanje ne pogorša. Ben slomi samo držak tik uz rame i okrenuvši se ugleda iza sebe Bellowa.

— Ako pravedno rasporedimo municiju, onda će svaki od nas imati otprilike dvadesetak metaka — reče jedva razgovijetno.

— Što!? — poviče Ben gledajući ga i uhvativši se za džep. Osjetio je odmah pod rukom da nema više od dvadeset metaka.

— Revolver se može napuniti tri do četiri puta — reče Bellow — ali onda je gotovo.

Opet su svi zurili u Bena. Nervirali su ga ti pogledi puni očekivanja, straha i nesigurnosti.

— Što buljite!? — vikne prijetućim glasom. — Nema nikog na straži! Bolje je da gledate van nego u mene!

— Momci se na to uskomešale, a Mooreno odredi četvorku koja je trebala pratiti zbivanja vani.

— Možda bi se s Indijancima dalo pregovarati — predloži netko, na što se neki podrugljivo, a neki ljutito nasmijale.

— Oni razumiju samo jedan jezik — dodade Chittikar — a to je ovaj ovdje — i podiže pušku.

— Ali mi ne možemo ostati ovdje skrštenih ruku i pustiti da nas Cheyenni dokrajče! — reče bijesno debeli muškarac nižeg rasta. — Edwarde! Duke! Vi ste odvažni momci, barem se tako priča, zašto vi nešto ne predložite?

Edward Mooreno pogleda Bena plamtećim pogledom i reče:

— Zato što je on voda puta! — okrene se i vrati na svoje mjesto.

Ben je osjetio da su svi pogledi opet upereni u njega, pa stoga reče:

— Moramo pričekati! Možda postoji neka mogućnost da dodemo opet do konja, bez njih ne možemo ništa.

Nastala je tišina. Stražar pozove Bena k sebi. Na izlazu iz

šume stajala su četvorica ratnika, na što Ben samo slegne ramenima i dodade:

— To je vjerojatno straža. Žele imati kolibu na oku.

— Jedan od njih je bijelac — reče stražar.

Pogledavši još jednom van, vidio je kako su se petorica jahača povukla i sad je jasno na samom izlazu iz šume vidio konje. Ben je samo klimao glavom i vrativši se na svoje mjesto uzeo vinčesterku u ruke i gurnuo cijev kroz napukle i sasušene daske. Bilo je tek podne, ali je znao da moraju biti oprezni jer će Cheyenni prije mraka napasti. Svi su zauzeli položaje i čekali bez riječi. Nije više bilo razgovora o zlatu i bogaćenju, nitko više nije mislio na to, svima je bilo jasno da je jedino važno preživjeti.

VIII

Sunce je još bilo u zenitu kad se začuo povik stražara. Svi su se trgnuli i zauzeli svoja mjesta. Kroz napukline u das-kama Ben ih je vidio kako dolaze preko rijeke i iz šume. Ponovio se isti jutrašnji prizor. Kretali su se polako i šireći se zauzimali svoj strateški položaj. Ben je psovao, jer se i on, kao i većina njih, ipak nadao da se Indijanci neće vratiti. Vrativši se na svoje mjesto, opazi kako su se banditi grupirali: Duke Ellison i Chittikar promijenili su mjesta s dvoji-

com momaka i sad su bili jedan s lijeve drugi s desne strane Edwarda Moorena. Činilo se da je i Duke Ellison također upućen u stvar, ali Ben se nije bojao, jer sad nije bio trenutak da ga napadnu. Možda tek u toku noći, ako dotad još budu živi. Sad je trebalo najprije savladati Cheyenne, a onda će doći na red sve drugo. Momci na vratima zvali su Bena da im se pridruži.

— Dolazi neki jahač! — reče netko. — Eno tamo! Momak je bijel kao i mi!

Ben ga je odgurne u stranu i uvjeri se da je promatrač imao pravo.

— Odmetnik! — poviče momak blistavih očiju. — Govori s njim, Bene! Bijel je kao i mi. Možda može učiniti nešto za nas.

— Ne vjerujem da ima nekog većeg utjecaja na Indijance — reče Ben približivši se vratima i odškrinuvši ih. — Čovjekom poput njega Indijanci se samo služe i to je sve.

— Ali on hoće nešto! — reče Mooreno koji je stajao iza Bena.

Na udaljenosti od tri stotine metara jahač zastade i zaveže bijeli komadić tkanine na cijev puške. Jašući dalje prema njima mahao je iz sve snage. Ben htjede dati prednost Moorenu, ali on se gurnao želeći mu biti za leđima. Ben iziđe pred kolibu, a jahač, ugledavši ga, odmah stane.

– Hej, stari! – poviče držeći u zraku pušku s komadićem bijele tkanine. – Može li se s vama razgovarati?

– Pridi bliže! – poviče Ben ne želeći se udaljiti od svog mjesta kraj vrata.

Čovjek se oklijevajući približi. Imao je na sebi kapu od dabrova krzna i u njoj zabodeno orlovo pero, odjeća mu je bila od neštavljene kože i samo su poluvisoke mokasine bile indijanskog porijekla. Zaustavio se desetak koraka od Bena spustivši pušku tako da je komadić tkanine dodirivao zemlju.

– Što želiš? – upita ga Ben.

– Indijanci će vas opet napasti. Poručili su da nitko od vas neće preživjeti. Nitko je li ti jasno?

Dijalekt kojim je govorio odavao je da je odrastao negdje u južnom Teksasu.

– Mi mislimo drugačije! – reče Ben.

– Indijanci znaju da nemate još mnogo municije i poglavica vam poručuje da neće dopustiti da se približite rijeci.

– Znači da nije baš siguran da će dobiti bitku.

– Uostalom, on se ne mora boriti, može vas pustiti da pocrkate od gladi u ovoj kolibi.

– Kako se zoveš?

– Clay Schuster.

– Živiš kod Cheyenna?

– Već pet godina – on podiže lijevu ruku raširivši sve prste.

– Slušaj, Claye! Mi ništa ne tražimo od Indijanaca. Mi smo na putu za Flat Rock Butte, ovdje smo samo u prolazu. Možeš li im to objasniti? Neka nam daju konje i mi ćemo odmah nestati.

– Kod Flat Rock Buttea nema više živih – reče odmetnik. – Siouxi i Cheyenni su uništili logor kopača zlata. Tamo vas sigurno neće pustiti, taj cilj bolje da i ne spominjem poglavici. Koliko vas je još preostalo?

– Lukavo pitanje! Neću ti reći koliko nas ima, Schustere!

– Kako hoćeš, ali poglavici je važno da sazna točan broj – reče odmetnik i nastavi – jer vojska je u Fort Billingsu napala pleme njegova brata i zarobila ga i uskoro će mu suditi. Ako vas ima najmanje deset, poglavica vas neće ubiti već će vas pokušati zamijeniti.

– Ali najprije nas mora dobiti da bi nas mogao zamijeniti – nadoveže Ben brzo.

– Opkolilo vas je pet stotina ratnika Cheyenna – reče Clay i pokaže unaokolo. – To vam je jedini izlaz ako vam je stalo da preživite. Ima ih toliko da bi vas svojom vikom mogli uništiti. Oni imaju vremena i mogu čekati. Ja vam savjetujem da podignete bijelu zastavu i da se predate.

– Tko nam jamči da to nije trik?

– Čovječe, pa vi ste svi već ionako mrtvi!

— Vratite nam naše konje i ostavite oružje! — zahtijevao je Ben. — Ostavite nas zajedno, ne razdvajajte nas!

— Prenijet ću tvoje želje poglavici, ali reci koliko vas tošno ima?

— Jedanaest!

Okrenuvši konja, odmetnik odjaše galopom prema šumi. Bena u kolibi dočeka zbrka. Čuvši o čemu su razgovarali, jedni su bili za, a drugi protiv. Edward Mooreno, Duke Ellison i Chittikar bili su protiv, i Mooreno mu presiječe put čim je ušao.

— To je ludost, Bene! To je ludost! One mrcine vani su obične kukavice i boje se borbe, a zašto si ti za ovo rješenje zna se.

Nastao je žamor i više se nije znalo tko šta hoće.

— Dosta! — vikne Ben bijesno. — Smirite se! Žamor se polako stišao i u to Bellow istupi i upita:

— Što to znači: Ben je za, Eddy? O čemu je riječ! Ti kao da znaš razlog! Da možda i on nije poluodmetnik!

— Još gore od toga! — napomene Mooreno. — On je s nama samo zbog mene i mojih drugova. On je običan prokleti lovac na nagrade, koji od samog početka želi nas i sve vas odvesti u Fort Billings. Njemu možemo zahvaliti za sve ovo.

Svi su buljili u Bena, a Duke Ellison i Edward Mooreno su se podmuklo smijali. Ali kad

su podigli puške, umiješa se Bellow.

— Ne činite gluposti, ljudi! Nećemo se valjda sad međusobno svađati! Poglavica traži najmanje desetericu ljudi.

— Još ti nije jasno da je to jeftin trik, klopka! — reče Mooreno.

— Pa, ako i jest tako, pokušajmo iskoristiti svakog od nas što je moguće bolje i prestavimo se svađati! — reče Bellow.

— Ovaj nitkov se zacijelo neće boriti — poviče Mooreno i pokaže Bena — već će se noću odšuljati k crvenokošcima i ostaviti nas na cjedilu, prema tome, njega moramo bez obzira na sve odmah srediti. Ubijte ga!

Bellow stade zaštitnički pred Bena i vikne iz svega glasa:

— Čekaj, Eddy!

— Zašto? — zagrmí Moorenov glas.

Ben odgurne Bellowa u stranu i stade pred Moorena.

— Točno! — reče odlučnim glasom ne skidajući oka s njega — tragam za Moorenom i njegovim ljudima, ali ne zbog nagrade već stoga što su opustošili moje imanje i ubili mi ženu i sina.

Pošto je to, rekao, nastade tišina. Edward Mooreno htjede potegnuti pušku, ali je Ben bio brži i utisne mu cijev vinčesterke u u meso.

— Ne pucaj! Bene! — vikne Bellow i pokaže na Dukea Elli-

sona i Chittikara, koji su stajali malo podalje, jedan do drugoga. — Riješite to u Fort Billingsu, ili ako ne stignemo donde, onda u paklu, jer ako sad počnete, neće pasti samo jedan, a Indijancima će igra biti utoliko lakša!

— Stizu konji, Bellowe! — poviče netko kraj vrata. — Gleđaj, šalju nam konje!

Svi osim Bena, Bellowa i bandita pohitaše k vratima.

— Schuster dolazi s konjima! Bene, pogledaj! Stizu konji! — opet će netko.

— Razgovaraj sa Schusterom, Bene — reče Bellow podbovši ga laktom u prsa.

— Ali svi smo protiv! — dobaci bijesno Mooreno.

No nitko mu više osim njegovih ljudi nije davao podršku.

— Znam zašto tako misliš, Eddy! — reče mršavi čovjek koji je stajao blizu. — U Fort Billingsu će te odmah uhapsiti, ali ja ne želim poginuti zbog tvoga kukavičluka. Borim se za svoj život, a ne tiče me se što će biti s tobom. Odmetnik ima pravo. Čekajući ovdje skrštenih ruku, sigurno nemamo izgleda da se izvučemo. — Rekavši to oduzme Moorenu pušku i revolver. Bio je to znak i za ostale da bace oružje.

Petorica ratnika doveli su konje do kolibe, i to svih dvadeset konja. Kad je Schuster podigao ruku, ratnici su odjahali u šumu. Ben je prvi izašao iz kolibe, a za njim i ostali.

— Poglavica se slaže! — dovikne im odmetnik. — Pratit će vas svi ratnici, svaki pokušaj bijega bit će najstrože kažnjen. Slaže se da zadržite oružje, ali ga nitko ne smije držati u rukama.

— A što ako oni u Fort Billingsu ne pristanu na zamjenu? — upita Mooreno.

— Moraju! — odgovori mu Bellow, koji je stajao na pragu.

— Nijedan oficir neće žrtvovati jedanaestoricu bijelaca za jednog Indijanca.

— Pristajemo! — reče Ben odmetniku. — Još jedan moj zahtjev jest da nam Cheyenni ne smiju jahati preblizu. Zahtijevam da razmak sa svake strane bude najmanje stotinjak metara.

— Poglavica misli pošteno, jer vojska u Fort Billingsu namjerava objesiti njegova brata, a to je sramota za svakog Indijanca, pogotovo za poglavicu. Smirite se i ne gubite razum!

Izniješi su sedla, Ben je pomagao iznijeti ranjenike, a Mooreno, Ellison i Chittikar stajali su malo po strani. Na njih su pazili Bellow i Mršavi, koji se zapravo zvao Smither.

Fort Billings bio je smješten na zapadu, udaljen dobrih šest stotina kilometara od mjesta gdje su se nalazili. Ubrzo zatim su im se polako približavali Cheyenni u zgusnutim redovima. Ugledavši ih, svi su se stisnuli uz Bena i skamenjena lica i očiju punih straha gle-

dali u Indijance. Čak je i Ben, ne pokazujući to, osjetio neki strah i pomislio da li je dobro postupio. Ali nije se stigao predati razmišljanju, jer u tom trenu odmetnik poviče.

— Za mnom!

Indijanci su suzili obruč, ali im se nisu približavali već su se držali dogovorene udaljenosti. Iznenadilo ih je što mnogi ratnici posjeduju puške, ali to ih nije zbunilo, naprotiv, malo-pomalo popuštala je napetost i tjeskoba. Još isti dan prevalili su četrdesetak kilometara, a prenoćili su u nekoj prostranoj uvali.

Smjestivši se, zapalili su vatre i održavali ih cijelu noć da ih Indijanci mogu bolje paziti. Svi su se osjećali već pomalo sigurnijima, samo se trojici bandita sve to nije svidalo. Ben ih je neprekidno pratio pogledom punim bijesa i mržnje, ali osjećao se sigurnim, jer je većina ljudi bila na njegovoj strani, ako ni zbog čega drugog, a ono zbog želje da se preživi. Poglavici je bilo potrebno najmanje desetak ljudi, što je isključivalo svaki međusobni sukob.

IX

Šest dana su jedanaestorica bijelaca putovala s pet stotina ratnika, prevalivši svaki dan stotinjak kilometara. Šesti dan oko podneva ugledali su s visoravni rijeku Yellowstone i us-

koro nakon toga ugledaše Fort Billings, smješten na uzvišenoj goleti s druge strane rijeke. Cheyenni su se zaustavili dva kilometra od obale, a odmetnik dojaše do Bena i reče:

— Glasnici su već sve pripremili! Otprilike za jedan sat stići će konjički eskadron. Čim puste poglavičina brata, možete im krenuti u susret. Cheyenni će ostati na svojim mjestima. Je li onaj teško ranjeni još živ?

— Jest — odgovori Ben.

— Ako umre, ne ostavljajte ga ovdje, jer za zamjenu je traženo i ponuđeno jedanaest ljudi i stoga morate sva jedanaestorica prijeći rijeku Yellowstone.

Ben kimne glavom, a odmetnik odjaše na svoje mjesto. U istom času pride Bellow i pokuša ohrabriti Bena:

— Ostani samo ovdje naprijed i budi miran! Mi ćemo se pobrinuti da svi stignemo do obale.

Pogledavši prema logoru, Ben pomisli kako je već davnima na putu da osveti kuka-
vičko ubojstvo svojih najmilijih. Želio je da se osveti petorki i pobije ih kao štakore. Ali vidjevši ovih dana toliko pogibija na obje strane, osjećao je da to jednostavno ne može učiniti i da će biti najbolje ako sve prepusti sudu. Nije razmišljao o tome što će početi kad se sve ovo završi, nije razmišljao o budućnosti. Budućnost, to je

bilo nešto što za njega više nije postojalo. Nije se želio više osvetiti ovoj petorici nitkova, osjećao je samo prazninu i samoću.

Fort Billings je bio kraj jednog lova, cilj koji mu nije bio ni na kraj pameti kad je krenuo iz White Rivera. Više mu čak nije bilo ni važno tko je od preostale trojice bandita ubio njegovu ženu i dijete. Znao je samo da će im u Fort Billingsu suditi i da im predstoji omča oko vrata. Obasjan sunčevim sjajem, logor je djelovao tmurno, usred logora vijorila se savezna zastava, zatim se začuo i zvuk trube, koji je uskomేశao Indijance i bijelce, jer i jedni i drugi su znali da je konjički eskadron izišao iz logora i da se kreće prema rijeci.

Odmetnik dojaše do prvih redova i poviče:

— Ne mičite se! Još morate čekati! Svi osim Edwarda Moorena i njegovih drugova strpljivo su čekali. Konjički eskadron lako je prešao rijeku na najplićem mjestu odmah ispod logora. Kretali su se u zbijenim redovima i zaustavili se na obali. Svi su napeto čekali, kad ugledaše kako se u plićaku jedan jahač odvojio od skupine. Odmaknuvši malo potjerao je konja u galop, a u istom trenu odmetnik poviče:

— Samo naprijed! Jašite! I ne dolazite više u zemlju Cheyenna! Ovaj put ste imali sreću!

Łudu sreću! Okrenuvši se, Ben ugleda iza sebe Edwarda Moorena, Dukea Ellisona i Chittikara. Odmjerio ih je od glave do pete tmurnim pogledom i vidio kako su se ljudi namjestili uokrug ne dopuštajući im da se slučajno predomisle, a Bellow se iz prikrajka samo smiješio. Ben je krenuo, a za njim svi ostali, velikom brzinom projahali su mimo Indijanca koji je jahao prema svojim, u trenu im je bio za leđima i čuli su samo topot konjskih kopita. Istom brzinom nestalo je pet stotina Cheyenna, nestali su kao munja, podigavši za sobom veliki oblak prašine.

Zapovjednik konjičkog eskadrona bio je kapetan, koji je, dojahavši do skupine bijelaca, ljutito gledao skupinu bandita, pustolova i tobožnjih kopača zlata koje su na putu za Flat Rock Butte napali Indijanci. Bio je bijesan pomislivši kako je za tu bagru morao zamijeniti za vojsku i te kako važnog zarobljenika. Brat poglavice Cheyenna bio je poštovan među svim sjevernim plemenima, i zato se kapetan nadao da će, zarobivši ga, moći izvršiti pritisak na crvenokošce i prisiliti ih da se vrate u rezervate, čime bi se na najlakši mogući način opet uspostavio mir. U početku je bio pripravan žrtvovati tu bandu pustolova i skitnica, ali novine su već pisale o crvenokožom za-

robljeniku, a uskoro nakon toga i o zamjeni bijelaca za Indijanca, pa mu stoga nije preostalo drugo no da nevoljko popusti.

Kapetan i njegovi oficiri doživjeli su to kao sramotu, samo zbog jednaestorice nitkova i danguba. Odlučio je da ih kazni zbog toga što nisu poštovali vojno naređenje u Fort Pierreu već su samovoljno krenuli preko rijeke Cheyenne. Ali prije no što je izdao naredbu za hapšenje, pogleda pažljivo sve, a ugledavši ranjenika pozove bolničara.

— Mora odmah u bolnicu, gospodine! — reče bolničar.

— Pobrinite se za njega! — dobaci kapetan razdražljivo.

— Vi ste voda? — obrati se zatim Benu.

— Jesam — kimnu Ben glavom.

— Područje kojim ste se kretali u vojnoj je nadležnosti, i vi dobro znate da je vojska zabranila bijelcima da se njime kreću. Budući da ste prekršili taj zakon, odgovarat ćete pred sudom. Hapsim vas u ime zakona! Bacite oružje! Poručniče, Binder! Vaše trupe neka krenu! Naprijed marš!

Psovali su i bili bijesni, ali ipak svjesni da je to sitnica prema onome kako su mogli proći da su ih se Cheyenni slučajno dočepali. Stoga nitko nije pružao otpor, svi su bacili oružje. Opkoljeni sa svih strana vojskom prešavši plićak odjahaše u logor.

Pred ulazom u logor dočekali su ih fotografi i novinari, koji ne samo što su prepoznali Edwarda Moorena, Chittikara i Dukea Ellisona, već i neku drugu dvojicu za kojima je raspisana potjernica. Opkoljeni reporterima i znatiželjnim vojnicima, a i vidjevši kako su se vrata logora za njima zatvorila, nitko više nije pomišljao na bijeg, već su se svi mirno kretali prema zatvorskoj zgradi. Ben i Bellow bili su smješteni u istu ćeliju.

— Sad možeš biti zadovoljan, momče s White Rivera — reče Bellow i potapša ga po ramenu. — Zacijelo će se već sutra pojaviti šerif iz Codyja ili Bozemana i odvesti pred sud nitkove koji su opustošili i uništili tvoj dom. Uvjeren sam da ćeš ih vidjeti kako vise. Mislim da ćemo se brzo izvući odavde, samo dok ih malo popusti bijes zbog razmjene na koju su bili prisiljeni.

Ne rekavši ništa, Ben se ispruži na drvenom zatvorskom ležaju i navuče šešir preko lica. Bellow ode k vratima i proviri kroz mali otvor, ugledavši u ćeliji preko puta Edwarda Moorena i Chittikara.

— Je li ona mrcina s White Rivera s tobom? — upita ga Mooreno ljutito.

— Da, Eddy, ovdje je! — odgovori mu Bellow pobjedonosno. — Upravo mi je rekao da će prisustvovati tvom pogublje-

nju, makar morao pobjeći odavde.

— Ja još nisam gotov! — rekao je Mooreno. — Reci tom nitkovu neka se pazi!

— Reći ću mu poslije, sad upravo spava! — dobaci Bellow podrugljivo.

— Pripazi malo, Bellowe! Ti neprekidno igraš na krivog konja! Ja te samo upozoravam, a ti kako hoćeš.

— Možda znaš kojeg šerifa će pozvati? Onog iz Codyja ili onog iz Bozemana? Koji ti je draži?

— Samo ti laj, druškane! — poviče Mooreno razdražljivo.

— Progutat ćeš ti olovo, i to uskoro, kad ti ga je upucam u ta tvoja golema usta! — Rekavši to, udalji se od vrata. Bellow sjedne na drugi krevet i opazi da Ben ne spava.

— Ne razumijem te, Bene! Zašto nisi sredio te nitkove kad si mogao?

— To je lako reći — reče Ben.

— Baš si čudan — nasmije se Bellow sirovo. — Da je meni netko tako nešto učinio, zavrnuo bi mu šiju bez predomišljanja. Hoćeš li barem prisustvovati izvršenju kazne? Ova trojica imaju toliko toga na duši da nemaju naprosto izgleda da se izvuku.

Ben je i dalje šutio, a Bellow vidjevši da nije raspoložen za razgovor ispruži se, navuče šešir preko glave i zaspi za tren. Benu je sad bilo jasno da lo-

vom na bandite baš ništa nije dobio. Smarty i Simp bili su mrtvi. Edward Mooreno, Duke Ellison i Chittikar će za koji dan ili tjedan završiti na vješalima, ali unatoč svemu tome on nije više bio u stanju da vrati svoj unutrašnji mir, nije više bio ispunjen mržnjom već malodušnošću. Bio je svjestan praznine u sebi, sve mu je bilo besmisleno, bavio se mišlju da krene prema sjeveru ne znajući ni sam zapravo što da ondje počne. Znao je samo da želi biti sam potpuno sam.

X

Dva dana nakon toga stigao je u logor šerif iz Bozemana s pratnjom od dvadeset ljudi i zatvoreničkim kolima. Preuzevši zločince, već je nakon jednog sata krenuo dalje. Bellow je s vrata svoje ćelije sve budno promatrao, a kako su vrata zatvorskog bloka ostala otvorena, svi su dobro čuli kada su kola s banditima i pratnjom izišla iz logora. Ben je, kao da ga se to ni najmanje ne tiče, ostao i dalje ležati na drvenom ležaju.

— Otišli su, Bene — reče Bellow legavši na svoj ležaj. — Morao si vidjeti šerifa. U Bozemanu šerif obavlja i dužnost krvnika, tamo je to još po starom. Promatrao sam Moorenovo lice kad su ga izvodili iz ćelije s lisicama na rukama. Izgledao je jadno i pokislo, a

ugledavši šerifa bio je manji od makova zrna.

Dok se dijelio obrok, Bellow se nije mogao suzdržati već reče prisutnom naredniku:

— Hej, naredniče! Vojska nema pravo držati poštene građane u zatvoru samo zbog toga što nije uspjela s crvenokošcem ostvariti svoj cilj.

— Ne viči! — zapovjedi narednik. — Šuti i jedi, jer budeš li se bunio dobit ćeš doživotnu — reče i zalupi vratima.

Osmog dana ujutro došao je i njihovu ćeliju upravitelj u pratnji dvojice vojnika da im naplati kaznu od deset dolara. Htio je odmah naplatiti kaznu i zahtijevao da se plati još dolar po danu za smještaj i hranu, i Ben je već posegnuo rukom u džep, ali Bellow se počne buniti.

— Dolar po danu? Pa to je da pukneš od smijeha! Pa ja sam uhapšen protiv svoje volje i kako to sad odjednom da moram platiti boravak?

— Ako mi odmah ne izbrojite novac, ja odlazim i ne vraćam se dok mi stražar ne javi da želite podmiriti dug.

— Zar to znači da ćete me ovdje i dalje držati protiv moje volje? — upita ga Bellow povišenim tonom.

— Upravo to! I za svaki sljedeći dan naplatit ćemo vam po dolar, zato vam je bolje da se ne bunite.

— Ali ja sam prisiljen da se bunim jer nemam ni dolara.

Bilo bi vjerojatno drugačije da su nas crvenokošci uhvatili na povratku iz Flat Rock Buttea, ali sad u džepovima ni traga novcu, jedino pod prstima osjećam prašinu.

— Ne uzbuđuj se, Bellowe — reče Ben — ja ću platiti za tebe. To jedopušteno, zar ne?

— Naravno da jest — odgovori upravitelj.

Čim su podmirili dug, bili su oslobođeni. Bellow zadovoljno potapše Bena po ramenu. U stražarnici su dobili svoje oružje, a vani pred zatvorskim blokom čekali su ih konji. Sve je bilo pripravno za put, trebalo je samo krenuti. Dok su sedlali konje, pride im reporter i obrati im se:

— Zdravo, gospodo! Pošto ste izašli iz zatvora, kakvi su vaši planovi za budućnost?

— Zašto to pitate? — promrmlja Ben.

— Zato što to zanima naše čitaoce!

— Napišite da još ni sami ne znamo — reče Bellow nasmijevši se.

— Vas dvojica išli ste zajedno s Moorenom preko zemlje Indijanaca do Flat Rock Buttea...

— Ali onamo više ne idemo — prekine ga Bellow. — To možete napisati.

— Da li već otprije poznajete Edwarda Moorena? — upita reporter Bellowa, koji se doimao pričljivije.

— Poznavao sam Eddyja samo površno.

— Što to znači površno?
— Zašto želite da vam to objašnjavam?

— To zanima naše čitaoce, i još nešto: hoćete li mu se opet priključiti?

— Priključiti? — Bellow se nasmije. — Na vješala ide svatko sam, ali prisustvovat ćemo njegovu pogubljenju!

— Pogubljenju? Pa Edward Mooreno je pobjegao! Zar to ne znate? — Ben se na te riječi okrene kao ošinut gromom, a Bellow ga začuđeno pogleda.

— Kad i gdje? — upita Ben.
— I tko još osim njega?

— Mi ovdje iza rešetaka nismo imali pojma o tome — nastavi Bellow.

— Pobjegli su iz zatvora u Bozemanu! — reče reporter. — I to ne samo Mooreno, već i Chittikar i Ellison, i to još iste noći kad su dovezeni u zatvor. Bilo je pucnjave, i čak je poginulo nekoliko ljudi iz pratnje.

— Ne mogu vjerovati da je to istina! Zar zbilja? — upita Bellow.

— Hoćete li mu se pridružiti? — upita reporter znatiželjno.

— Ali mi nismo njegovi prijatelji — odgovori Bellow okrenuvši se svom konju.

Ugledavši još dvojicu puštenih na slobodu, reporter im potrči u susret i počne razgovarati. Čim se udaljio, Ben i Bellow iziđoše iz logora.

— Želio bih ti vratiti novac koji si mi posudio, Bene! Ali

čini mi se da ćeš ti krenuti u Bozeman, ne mogu ti se pridružiti jer poznajem Eddyja i znam koliko je osvetoljubiv. Možda se još koji put sretnemo!

— Poklanjam ti to, Bellowe!

— Poklanjaš mi novac?

— Već sam ti ga poklonio!

Odmjerivši ga od glave do pete, Bellow reče:

— Pravi si drug! Kažem ti opet: nemoj ići u Bozeman. Taj nitkov je opasan!

Na oko šest kilometara od logra zaustaviše se kod raskršća: jedan put je vodio u Cody drugi u Bozeman.

— Rado bih ostao s tobom, Bene — reče Bellow. — Ali ne usudim se ići u Bozeman. Bojim se Moorena.

— Nije mi baš tako izgledalo ovih dana — reče Ben nasmijevši se.

— Nema veze, ali ja sam se ipak neprekidno bojao. Sad krećem na jug i mislim da će biti najbolje da promijenim ime. Čuvaj ga se, Bene! I ne samo njega već i Chittikara, ta mrcina je još podlija i lukavija. Grleći te, taj će ti zabiti mirne duše nož u leđa, skupo bi ga platio tko ga ne poznaje.

— Sretno, Bellowe, reče Ben pruživši mu ruku — Možda se uskoro sretnemo, a čim se dokopam velikih para ostavit ću ih na stranu za tebe.

— Prestani, Bellowe, to nikamo ne vodi! — rekavši to, Ben podbode sivca i dovikne: — Čuvaj se!

Bellow je krenuo prema jugu. Okrećući se, mahali su jedan drugom tako dugo dok Bellow nije zašao za brežuljak.

* * *

Nakon dva dana puta stigao je Ben u Bozeman. Zaustavio se pred šerifovim uredom, sjahao i ušao. Za pisacim stolom sjedio je visok muškarac.

— Želio bih razgovarati sa šerifom — reče Ben.

— Pred vama je — reče mlađić i nasmiješi se.

Ben ga pogleda iznenađeno, a on nastavi:

— Možda tražite Smilyja? On je jutros, na žalost, izdahnuo. Moorenov mu je metak prošao preblizu srcu.

— Kako se to moglo dogoditi? — upita Ben stisnuvši zube.

— Eto, dogodilo se! Netko nije dovoljno pazio, ali koga da okrivimo kad su svi mrtvi?

Ben se sav zajapurio od bijesa, jer da je prije ubio te nitkove, ovo se ne bi dogodilo.

— Znate li možda kamo su otišli, u kojem smjeru?

— Zašto me to pitate? Da znamo gdje su, odmah bismo ih uhapsili! — odgovori mu šerif ljutito ga pogledavši. — Vi ste danas već peti ili šesti stranac koji mi postavlja isto pitanje. Okrenuvši se, bez riječi i bez pozdrava Ben izide iz ureda.

Na grobu svoje žene i sina odlučio je obračunati se s banditima. U Fort Billingsu se po-

nadao da će to drugi učiniti umjesto njega. A sad je opet bio on na redu. Ni sam nije znao gdje da nađe te nitkove. Zemlja je bila velika i prostrana, a u kojem smjeru je odjahao Mooreno nije uspio saznati.

Krenuvši u potragu za ubojicama, sreća mu se osmjehnula u Fort Pierreu, ali ovaj put nije izgledalo nimalo lako. Nakon jednoga sata izišao je iz grada i pustio da ga vodi vlastita logika. Pretpostavljao je da se Mooreno nakon onog što je doživio neće vratiti u zemlju Indijanaca, i da je krenuo prema brdovitom jugozapadnom predjelu, u brdima se uvijek nađe sigurno mjesto za one koji žele pobjeći i sakriti se. Ne! Slučajnost mu ovaj put nije pomogla. Ovaj put je to bila njegova sposobnost da se stavi u Moorenov položaj i po tome odluči kojim će se smjerom kretati. Chittikara nije baš najbolje poznavao, ali je znao da Duke Ellison rado puši cigare, a Mooreno rado pije viski. U gradove, barem u ovom dijelu zemlje, nisu smjeli navraćati, a ono najpotrebnije će vjerojatno uzeti povremeno s nekog ranča.

* * *

Drugi dan jahanja naišao je Ben na tragove, i to tragove kola, koje je slijedio nadajući se da će stići na neko imanje, odnosno sresti ljude. Stigavši na jedno od obližnjih imanja,

našao je samo zgarište i poubijane ljude. Pogledavši bolje unaokolo, prepoznao je – ruko-
pis Edwarda Moorena i tra-
gove trojice jahača koji su kre-
nuli prema jugozapadu. Poko-
pavši mrtve, krenuo je za tra-
gom. Imali su otprilike tri
dana prednosti, a kretali su se
ravnom linijom prema brdima.
Nakon deset sati jahanja sti-
gao je do prvog prenoćišta. Ci-
jelu su noć održavali vatru, a
na mjestu gdje je sjedio Duke
Ellison našao je tri sažvakana
opuška. Čim je svanulo, krenuo
je dalje. Nedaleko od White
Rivera nisu se osjećali baš
najsigurnije i već oko podne
stigao je do sljedećeg prenoći-
šta. Ne zaustavljajući se jahao
je dalje, a dva dana nakon toga
toliko ih je već sustigao da je
njihova prednost bila manja
od dva sata. Ben je dalje neu-
morno tjerao sivca i nije pro-
šao ni jedan sat kad je ugledao
ubojice svoje žene i sina. Vid-
jevši kako u daljini jašu preko
goleti, zaustavio je sivca i sja-
hao. Napunivši revolver i
pušku mecima pripremao se
za susret s banditima. Našao
ih je opet u zalazak sunca, kad
su već našli mjesto za prenoći-
šte i pripremali se da peku
ulovljenu divljač. Chittikar je
pripremao pečenje, a Mooreno
i Ellison su skupljali drva za
vatru. Stao je nekoliko stotina
metara udaljen od logora, pri-
vezao sivca za obližnje drvo i
uputio se s vinčesterkom u

ruci prema mjestu gdje su bili
banditi. Našavši zaklon, čekao
je i promatrao trojicu dok su
jeli. Bili su gladni i upravo su
žderali. Duke je jeo najpohlep-
nije. Siti i tromi naslonili su
glave na sedla i pričali.

Uskoro se spustio i prvi
mrak i Chittikar je bacio još
nekoliko grančica na vatru
kad se u istom trenu, niotkuda,
pred njim stvori Ben držeći u
ruci vinčesterku. Bio je neču-
jan pa ga je zapazio samo Chit-
tikar. Osjetivši da je nastala ti-
šina, okrenuše se Mooreno i
Ellison i iznenadiše se ugle-
davši toga visokog čovjeka.

– A? To je ona mrcina s
White Rivera! – dobaci Moo-
reno podrugljivim tonom gleda-
jući pušku.

– Što hoćeš? – obrati mu
se Duke Ellison samouvjereno.

– Zar ne vidiš da smo tro-
jica, Bene! Možeš ubiti možda
jednog od nas, ali onda si ti na
redu.

Chittikar je i dalje šutio kao
zaliven i gledao Bena.

– Ustajte! Jedan za drugim!
– naredi Ben.

Edward Mooreno ustade za-
klinjući se:

– Slušaj Bene! Mi nismo
ubili tvoju ženu. Nas trojica
nismo! To su učinili Simp i
Stari! Doista! Vjeruj mi! Duke,
reci mu! Moraš nam vjerovati,
Bene!

Duke Ellison kimne i na-
stavi:

– Eddy govori istinu, Bene! I što onda hoćeš od nas kad i sam znaš da su Simp i Stari mrtvi!

– Jeste li sve to ispričali sucu? – upita Ben.

– Daj; momče, slušaj već jednom! – nastavi Mooreno. – Upravo smo ti objasnili tko je kriv za smrt tvoje žene i sina. Zar ćeš nakon svega dopustiti da dođe do pucnjave?

– Neću! – odgovori Ben. – Baci pištolj! Lijevom rukom! Ustani, Duke! Polako i pažljivo, jer inače, jao si ga vama!

– Zar se s tobom zaista ne može razgovarati? – upita Mooreno sikćući poput zmije.

– Bene, prijatelju, idemo na jug, idemo potražiti sreću u Meksiku, tamo se također može naći zlata. Duke dobro poznaje ta mjesta. Zar ne, Duke? Pridruži nam se, Bene! Zaboravimo sve i krenimo zajedno u Meksiko! Zar to nije pravi prijedlog?

Edward Mooreno se okrene Chittikaru, koji je i dalje šutio, pa reče:

– Chittikare, reci nešto već jednom! Ili se možda ne slažeš s prijedlogom da krenemo u četvoro?

Olijevajući, on kimne i reče:

– Nemam ništa protiv! Naprotiv! Bilo bi mi drago da nam se Ben pridruži!

– Bene – reče Mooreno – razmisli malo o svemu, dovedi konja i sjedi s nama.

– Jesi li završio?

– Završio čime...?

– Pričom!

Pogledavši ga ispod oka, Mooreno nastavi:

– Ti prokleta mrcino! – I posegne za oružjem, ali ne lijevom rukom kao što je Ben rekao već desnom. Slijedili su ga Chittikar i Ellison, bacivši se istovremeno na zemlju.

Bili su brzi poput Moorena, ali ne dovoljno brzi za čovjeka s White Rivera. Nisu ga iznenadili, bio je pripravan, jer ih je dobro poznavao, a osjetio je lukavstvo koje je Moorenu virilo iz očiju.

Sagnuvši se, Ben se baci u stranu i otvori brzu paljbu na trojicu podlaca. Pogodio je Edwarda Moorena, Chittikara i Dukea Ellisona. Njihovi meci fjučali su mu mimo glave i odbijali se o stijenu pod kojom se zaklonio. Edward Mooreno je ispalio samo jedan metak i istog trenutka ga je Ben pogodio u rame. Oteturao je nekoliko koraka unзад i gotovo pao u vatru. Šutljivi Chittikar je pucao nekoliko puta, ali ga je Benov pogodak pokosio. Pao je na lice i tako ostao ležati mrtav.

Pucnji su odzvanjali brdima, jer Ben je bio brz i u nekoliko sekundi ispalio bi i tucet metaka. U jednom trenutku Ben osjeti žestoku bol. Iako nije znao gdje ga je Duke Ellison pogodio, zaboljelo ga je cijelo tijelo. Duke Ellison se uspio spretno i brzo otkotrljati

ustranu, tako brzo da ga Ben naprosto nije uspio pogoditi.

Tog trenutka paljba je najednom utihnula. Ben se jedva pridignuo, jer ga je u lijevom kuku peklo kao žeravica. Stisne ranu rukom i odšepa do Chittikara, koji je ležao s druge strane vatre. Edward Mooreno je čucao držeći lijevom rukom ranu i njišući se od bolova. Ben je zastao vidjevši da je mjesto gdje je maločas stajao Duke Ellison prazno. Pogleda unaokolo i istupi sa svjetla od naložene vatre.

— Duke! — dozivao je prodornim glasom i gledao širom otvorenih očiju, nadajući se da će ga ugledati. Uzalud, unaokolo je vladala tišina. Tražeći Dukea, tiho je i pažljivo prešao na drugu stranu, ali on kao da je propao u zemlju.

Ben se i dalje ogledavao, jer je bio uvjeren da je Duke negdje blizu i da je vjerojatno teško ranjen, možda teže nego Mooreno.

Vrativši se k vatri, ugleda plamenom obasjano blijedo i očajničko lice Edwarda Moorena. Ben klekne pred njega, odloži pušku i skine mu ruku s rane. Zabacivši glavu lagano unatrag, gledajući nebo i zvijezde, Mooreno je tiho jauknuo od bola. Metak se zabio u kost, pa je rana tek neznatno krvavila.

— Ostani na mjestu! — reče Ben i približi se s nožem u ruci vatri da ga usije. Onako usija-

nim nožem otvori ranu i brzim potezom izvadi metak iz ramena, a Mooreno se shrvan bolom sruši pred njega. Zavio mu je ranu, smjestio ga i zatim pogledao svoju nogu. Ellisnov metak samo je okrznuo kožu, i premda nije bila opasna, ogrebotina ga je žestoko boljela. Iznanada je začuo topot konjskih kopita. Odmah ustane, uzme pušku i potrči, ali kasno. Duke je sa sivcem odgalopirao u noć. Čuvši kako se topot udaljava, Ben je psovao od bijesa!

XI

Kad se u jutro probudio, već je uvelike bilo svanulo. Vatra se odavno ugasila. Prije no što je ustao, pogledao je unaokolo. Edward Mooreno ležao je na istom mjestu gdje ga je i sinoć ostavio. Spavao je tvdo, usta su mu bila otvorena, duboko je disao. Ustavši, Ben osjeti bol u svakoj kosti. Prije no što će probuditi Moorena, pogledao je Chittikara, koji je ležao onako kako je i pao. Kad se probudio, Mooreno je začuđeno gledao, i trebalo mu je vremena dok je shvatio tko je pred njim.

— Ustani! — reče Ben — Krećemo!

— Zar ne bismo mogli ostati ovdje još jedan dan? — upita Mooreno. — Osjećam se grozno, gotov sam, čini mi se da se ne mogu maknuti s mjesta.

– Ti znaš koliki je put pred nama – odgovori Ben. – Tvoja rana je opasna i s tim se nije igrati. Svaki dan nam je dragocjen.

Mooreno ustane bez riječi i bacivši sa sebe pokrivač, upita:

– Gdje su Duke i Chittikar?

Ben pokaže grob i reče:

– Tamo leži Chittikar, a Duke je još sinoć pobjegao na mom konju.

Bandit ga pogleda s nekom nadom u očima. Pokušao je zatajiti smiješak, ali nije uspio.

– Duke je pobjegao? Ali kako, pa on je bio ranjen?

– Vjerojatno lakše – slegnu Ben ramenima.

Mooreno ne reče ništa i spusti pogled. Ben je pokupio stvari i osedlao konje. Držeći se za ozlijeđeno rame, bandit je sve to promatrao naslonjen na stijenu. Kad je napokon sve bilo gotovo, dotetura do konja i reče:

– Mislim da imam vrućicu. Neću izdržati ovaj daleki put, razboljet ću se još više.

– Popni se! – zapovjedi Ben. Mooreno se uspne psujući i mršteći se od bijesa.

– Nadam se da će nas Duke presresti negdje na putu i da će ti probušiti mozak. – režao je kao zvijer. Ne pogledavši ga, Ben podbode konja i krene prema istoku. Mooreno ga začuđeno pogleda i šuteći krene za njim.

– Zar ne idemo u Bozeman? – upita sustigavši Bena.

– Zašto bismo išli kad smo u Codyju za samo dva dana?

– Ti misliš pobjeći Dukeu – reče pogledavši ga ispod oka.

– Ti misliš da je on budala i da je odjahao u Bozeman i sad nas tamo čeka. Prevario bi se u njemu! On se sigurno povukao u brda i kladim se da nas neće puštati s oka.

– Ne bojim ga se – odgovori Ben hladno i nastavi: – Chittikar je bio prvi od vas s kojim sam o tome razgovarao, a on je optuživao tebe i Dukea za ubojstvo. Simp je zgazio mog sina, ali ti si Simpa na to naveo, a po tome si i ti ubojica mog sina.

Edward Mooreno je gledao pred sebe i ne rekavši ništa duboko udahnuo zrak. Benu kao da nešto zastade u grlu sjetivši se svega toga.

– To nije istina! – reče Mooreno prekinuvši šutnju. – Chittikar nije ništa drugo do prokleti lažljivac. Najprije je htio silovati tvoju ženu. Što sam ja spriječio, i odmah zatim je ta mrcina, opalila, jer tvoja žena nije htjela dati novac. On je ubojica.

– Prestani! – reče Ben pun gađenja. – Vi samo znate optuživati jedan drugoga. Kad uhvatim Dukea, on će pričati isto protiv tebe. Svaki od vas kaže da nije sudjelovao, odnosno da je nešto pokušao spriječiti.

– Ja govorim istinu! – vikne Mooreno.

— Ja sam shvatio da istinu nikad neću saznati — reče Ben. — Istina, uostalom, i nije bitna. Trojica od vas petorice su mrtva, a uskoro ćeš im se pridružiti i ti, jer ti si gotov bez obzira na to jesi li ili nisi ubio moju ženu. Tješim se time da će sve vas snaći isto, a Duke će također doći na red, ne boj se!

— Nemoj se samo prevariti u računici!

Ben nije odgovorio, jahali su dalje duž masiva šuteći. Kretali su se prema istoku.

Oko podneva su zastali na obali neke rječice i napojili konje. Ben je upravo htio sjahati kad ga pogodi metak od kojeg se sruši na zemlju. Čuo je samo pucanj, a tek kad je ugledao pakosni i zlobni smijeh Edwarda Moorena shvatio je da je ranjen, ali gdje? Okrenuo se na leđa, oslonio na laktove i pogledao niz tijelo, međutim, nigdje nije vidio krv.

— To je Dukeov metak! — povikao je Mooreno u sav glas. — Dodi slobodno, uzeo sam pušku!

Bena je oblio hladan znoj, pokušao je izvući revolver, ali Mooreno je već stajao ispred njega s vinčesterkom u ruci. Odgurnuo je konja malo u stranu i ogleđao prema riječici na drugu stranu obale. Ben pokuša pucati, ne bi li tog nitkova skinuo s konja, međutim, desna ruka nije ga slušala, prste jednostavno nije mogao pomaknuti.

Kao kroz maglu vidio je jahača kako prelazi rijeku i prepozna Dukea Ellisona.

— Daj da ga sredimo! — vikao je Ellison prelazeći rijeku. Pogledavši letimično Bena, Mooreno predloži:

— Dodi ovamo! Hajdemo se malo poigrati, neka nam on bude meta!

Grašci znoja slijevali su se Benu niz čelo. Zacijelo je izgledao bijedno. Mooreno se mirno ponašao, iako je znao da Ben u opasaču ima revolver. Osjećao se odvratno i poniženo. Probalo ga je u prsima, bol je bila podnošljiva i to ga je zabrinjavalo, jer je znao da su najopasnije upravo te, često bezbolne rane. Pomisao da će umrijeti teško ga je pogodila. Unatoč stalnoj životnoj opasnosti ovih proteklih tjedana, nije se želio pepustiti malodušnosti, bodrio se mislju da njegovo vrijeme još nije prošlo, jer su dvojica bandita, koji su mu ubili ženu i sina, još živi. Valjao se prema grebenu. Lijevom rukom je nekako uspio izvući revolver iz korica i sklonivši se iza grebena nekako uspio stati na nogem. Edward Mooreno i Duke Ellison pucali su neprekidno. Meci su fijukali na sve strane, a on je jedva uspio podići revolver u visinu očiju. Gleđao ih je kao kroz maglu, naprežući se. Krajnjim naporom držao je otvorene oči. U jednom trenu, dok je jedva stajao na nogama, ispao mu je revol-

ver. Oči su mu se sklapale i zadnjim naporom snage održavao se na nogama. Iznenada se začuje topot konjskih kopita i on, grčevito se držeći za stijenu, opazi kako Duke i Edward odjurše sa sva tri konja.

Pozlilo mu je. Najradije bi legao da se više nikad ne dignu, ali zar se nije na grubu svoje žene i sina zakleo da će goniti njihove ubojice – makar u pakao? Oteturao je do vode, ali bio je svjestan da više neće moći stati na noge ako se nagne da se napije. Suzdrži se i krene preko rijeke. Hodao je brzo, bojeći se da se na onesvijsti i ne utopi. Tek nasred rijeke voda mu je dosezala do pasa. Iako struja nije bila jaka, prestrašio se vidjevši kako je druga obala strma. Puzao je četvoronoške i nekako se uspio popeti, a onda pao do kraja isrpcljen i poptuno nemoćan. Kad se probudio, nije nikako mogao znati koliko dugo je tu ležao. Posljednje čega se sjećao bio je štopot kola u blizini.

XII

Došavši k sebi, opazi da se nalazi u maloj, ali lijepo i uredno namještenoj sobici. Na stolici pokraj kreveta bile su prebačene, oprane i izglaçane njegove stvari, a sa strane su bile složene očišćene čizme. Nije prošlo dugo, a u sobu je ušla niska i nježna žena. Vid-

jelo se na njoj da je prošla tridesetu, ali bila je lijepa i dotjerana, unatoč haljini od gruboga pamučnog platna i čizmama.

– Ah... probudili ste se, gospodine! – reče nasmiješivši se. – Ja sam se već prepala da ćete prespavati cijeli tjedan.

– Gdje sam i koliko dugo sam već ovdje? – upita Ben.

– Pa to i sami vidite – nasmije se ona opet i nastavi: – Ležite u mom krevetu, u mojoj kući. Liječnik je bio ovdje već dva puta, i posjetit će vas opet sutra. On misli da ćete se uskoro bolje osjećati, jer vam je već izvadio metak i skinuo temperaturu. Prije pet dana našla sam vas kako ležite pokraj rijeke. Zar se ne sjećate? Slučajno sam onuda prolazila kolima.

– Mama! – začu se zvonki dječji glas. – Je li se naš ranjenik probudio?

Ona pocrvenje i reče:

– Dodi! Uđi! Naš ranjenik je budan.

U sobu uđe dječčaćić od šest do sedam godina i stisne se uz ženu, koja ga s mnogo ljubavi privine uza se.

– To je Limpy! on vas je vidio. Ja bih vjerojatno prošla i nebih vas zapazila. Reci gospodinu dobar dan, Limpy!

Ona ga gurno malo prema krevetu, a dječčak se nakloni i pozdravi stranca. Ben mu htjede pružiti ruku, ali ispod ramena trgne ga žestoka bol. Brzo se snašao i pružio mu lijevu.

– Zahvaljujem ti, Limpy, što si me ugledao.

– Kako se zoveš? – upita ga mališan.

– Limpy! – prekine ga žena prijekornim tonom.

– Ali, pustite ga, gospodo! On je moj spasilac i s punim pravom može pitati. Zovem se Ben. Ben Comanche. Živim blizu White Rivera.

– Drago mi je, gospodine Bene! – nastavi Limpy. – Ali gdje su ti konj i revolver?

Ben se zamisli pokušavajući se prisjetiti svega što se dogodilo.

– Bio sam napadnut – odgovori Ben izbjegavajući detaljnija objašnjenja.

Dječak ga začuđeno upita:

– Napali su te pravi banditi? Na to mu Ben samo kimnu glavom.

– I liječnik je to pretpostavio – reče žena. – I nemoj biti toliko znatiželjan, Limpy! idi sad! Gospodinu Comancheu je potreban mir.

– Posjetit ću te uskoro opet – reče dječak i ode. Žena primi Benovu lijevu ruku i predstavi se.

– Ja sam Ann Carmikel. Nalazite se na malom imanju blizu Codyja. Grad je udaljen odavde jedan dan jahanja. Mislim, potreban vam je jedan dan da odete i da se vratite. Imate li obitelj?

Ben duboko uzdahne, a lice mu se ukoči poprimivši neki očajnički izraz. Pogleda ženu i

vrata, koja dječak nije za sobom zatvorio.

– Oprostite – reče žena zbunjeno – ne želim se petljati u vaše privatne stvari... mislila sam samo da možda želite javiti svojima gdje ste i što vam se dogodilo.

Ben je pogleda i odmahne glavom.

– Zahvaljujem vam, ali nije potrebno, ja nemam nikoga. »Nemam više nikoga na cijelom svijetu!« – pomisli u sebi, ali ne reče.

– Sigurno ste ogladnili – reče ona krenuvši prema vratima.

– Rado bih razgovarao s vašim suprugom – reče Ben. Stojeći na vratima ona ga pogleda i nasmiješi se, pa reče:

– Nemam muža. Živim sama s Limpyjem. Moj muž je ubijen prije četiri godine kad su Limpyju bile tek tri.

Ben sklopi oči, a ona prestrašeno pride krevetu.

– Nije vam dobro, gospodine?

– Ne, ne dobro mi je. Moj sin je također imao tri godine kad sam ga posljednji put vidio.

– Žao mi je. Da li je bio bolestan?

Ben odmahne glavom i nastavi:

– Ne, ubijen je. Moja žena također. Istog dana, od istih ljudi.

– Oh! – promrmlja ona potreseno. – Kad se to dogodilo?

Ben se zamisli.

– Prije nekoliko dana, ne, prije nekoliko tjedana. Ona ga začuđeno pogleda i reče:

– Morate nešto pojesti – i izide iz sobe.

Ben je samo zurio u strop ne rekavši ništa. Razmišljao je o svojoj ženi, koja je bila nešto mlađa i punačkija, i o svom sinčiću, koji je bio manji i mlađi od Limpyja.

Proveo je tjedan dana u kući Ann Carmikel. Razmišljao je neprekidno gdje bi mogli biti Edward Moreno i Duke Ellison. I hoće li ih ikad više uspjeti pronaći? Ubrzo se u sobu vratila Anna s tanjurom krepke juhe i s jelom, prekinuvši njegove tmurne misli.

– Nemojte razmišljati o tome što vam se dogodilo prije mjesec dana, Bene – reče mu mlada žena. – Morate se oporaviti, liječnik mi reče da ste izgubili prilično krvi i da ste, između ostalog, i zbog toga iscrpljeni.

– Ne mogu a da ne mislim o tome. Mene to proganja i o tome razmišljam neprekidno, dan i noć.

Pridržavala mu je tanjur dok je on polako jeo lijevom rukom.

– Ljudi se često žale da vrijeme brzo prolazi – reče ona.

– Sreća je što je tako, vjerujte mi, jer znam o čemu govorim.

– Vjerujem vam!

– Je li jelo dobro? – upita ga i nasmiješi se.

– Jest, vrlo je ukusno.

Jeo je s tekom, vidjelo se da je izgladnio.

– Vi ste išli kolima duž rijeke? Kako ste me samo uspeli ubaciti u kola, jer ja sam poprilično težak?

– Pa, nekako, znate, Limpy mi je pomogao, on možda ne izgleda tako, a ipak je prilično jak. Ali, nemojte, zaboga, toliko pričati, radije jedite.

Bojeći se da ne ostane gladan, vadila mu je neprekidno jelo iz zdjele dok se, na kraju, nije prejeo.

– Što je s mojom rukom? – upita on spuštajući tanjur na pladanj. – Je li liječnik išta rekao u vezi s tim?

– Ne, ništa nije rekao. Sve će biti dobro, ali svakoj rani treba vremena. To je jedino što je rekao.

Ben spusti glavu na jastuk, a ona krene prema vratima.

– Ide li Limpy u školu? – upita on.

Ona se okrene i pogleda ga lijepim, ali zabrinutim pogledom. – Ne, još ne ide. Ići će tek iduće godine, što će biti prilično teško. Ne znam ni sama kako ću se svaki dan voziti i vraćati iz grada. Da barem Cody nije tako daleko. Ali vidjet ću, liječnik mi je predložio da ga preko tjedna smjestim kod njega u gradu, a za vikend bi dolazio kući. Međutim, još ni sama ne znam, Limpy još nikad nije bio odsutan od kuće, pa ne znam kako bi on to primio. Razumijete?

Sklopljenih očiju Ben samo kimne glavom i pomisli kako bi i njegovoj djeci bilo daleko do škole i kako je o tome često razgovarao sa svojom ženom. Sljedećeg dana došao je liječnik u posjet pacijentu. Anna ga je uvela u sobu.

– Bene, stigao je liječnik!

Liječnik je bio stariji čovjek, nižeg rasta i izrazitih crta lica. Pruživši Benu ruku, on reče:

– Ne pitam vas kako se osjećate, gospodine. Ali vidim na vama da ste dobro i da se brzo oporavljate.

– Zovem se Ben Comanche – predstavi se Ben.

– Anna mi je već rekla vaše ime, i još nešto: ako oporavljeni i čili ustanete iz kreveta, onda to možete zahvaliti njoj.

– Da, da, znam to! – reče Ben, na što se Ann Carmikel stidljivo nasmije.

Liječnik sjedne na rub kreveta i odgurne pokrivač.

– Imali ste sreću! – reče zadovoljno. – Za tri – četiri tjedna opet ćete stati na noge. Anna, molim vas, dodajte mi ručnik.

Žena izide iz sobe, a liječnik se ponovo obrati Benu.

– Kad smo vas presvlačili i polegli u krevet, ispala je iz vašeg džepa lisnica, gospodine. Moram vam skrenuti pažnju na to da Ann Carmikel nije imućna žena, pa bi bilo dobro da nekako u tom pogledu pokažete malo uvidavnosti. No, nemojte nipošto reći da sam vam ja nešto spominjao.

– Naravno, doktore! – odgovori Ben. – Nisam još o tome razmišljao, ali bih vjerojatno i na to pomislio. Hvala vam što ste me podsjetili.

U taj tren otvoriše se vrata i uđe Ann noseći ručnik.

– Sređeno, Ann! – reče liječnik. – Ručnik mi nije više potreban.

– Mogu li gospodina Comanchea ostaviti samog s Limpyjem dva dana, jer bih morala otići u grad u kupnju?

– Naravno da možete. Limpy će se brinuti o njemu. No čim stignete u Cody, navratite k meni, jer u gradu je, i sami znate, čas ovako, čas onako.

– Zar u Codyju nemaju šerifa? – upita Ben.

– Naš šerif je poginuo prije šest mjeseci. Onda smo imali nekoga mladog, ali samo sedam dana. Eno ga sad leži kod mene u kući teško ranjen i vjerojatno se nikad više neće vratiti na dužnost. U Codyju kriminalci uzimaju sve više maha. – Ustane i pruži ruku Benu.

– Moram natrag, inače ću previše okasnuti.

Pošto je ispratila liječnika do izlaznih vrata, Ann Carmikel se vrati u sobu.

– Posjetit će vas idući tjedan – reče. – Drag je čovjek, zar ne?

– Jest, i meni se sviđa!

– Evo, Bene – reče uzdahnuvši – ja idem sutra u Cody. Ostavljam vam Limpyja da se brine za vas dok se ne vratim.

— U redu, Ann! Nema problema! Ako želite, možete povesti dječaka sa sobom. Ne želim vam, ni u kojem slučaju, biti na teret. Ja ću se već snaći. Vidjeli ste da je liječnik zadovoljan mojim ozdravljenjem.

Sljedećeg jutra, dok je Anna Carmikel uprezala konje, pozove Ben k sebi dječaka.

— Oh., Bene, već ste budni! — reče Limpy ušavši u sobu. — Mama ide u grad, a ja ostajem s vama. Zovite me čim vam nešto zatreba.

Ben je držao u ruci dvije stotine dolara i pruživši ih dječaku reče:

— Daj to majci. Morat će zacijelo kupit više namirnica, barem dok sam ja tu. Hajde, trči!

— Ali, Bene, mama to neće htjeti primiti.

— Oduzi joj i ne pričaj! — reče Ben oštro.

Ubrzo zatim vrate se dječak i Ann u sobu. Ona sva zajapurena, držeći novac u ruci.

— Ali, Bene, to zbilja nije potrebno. Ja i Limpy imamo što je potrebno, a uz nas dvoje lako se prehrani i treći.

— Ja moram ostati ovdje još najmanje tri do četiri tjedna, tako je barem rekao liječnik. Dakle, molim, kupite za taj novac namirnica, jer inače ustajem i odlazim.

— Mamice, to nećeš valjda dopustiti! — izusti dječak zaprepašteno.

— Limpy ima pravo! — reče Ben.

Ann Carmikel pogleda Bena i blago se nasmiješi.

— Ako baš tražite i još me ucjenjujete, onda dobro, slažem se...

— Da, ucjenjujem vas — prekine je Ben u pola rečenice.

Oprostila se od njih i krenula u grad. Te iste večeri Ben pokuša stati na noge. Nije osjećao da mu se vrti u glavi i da ga nešto boli, bili su to dobri predznaci. Dječak ga je dobro njegovao i hranio podgrijavajući hranu koju je Anna skuhalo prije no što je otišla.

Navečer, drugog dana, ušao je Limpy zabrinuta lica u sobu, noseći u obje ruke večeru.

— Mama je morala stići poslije podne. Ne znam što ću tih dana jesti, ako ne stigne.

— Doći će — reče Ben.

Sljedeći dan oko podne uleti mališan u sobu sav izbezumljen.

— Bene, Bene! Liječnik stiže na konju, ali našim kolima ni traga.

Prišao je krevetu sav preplašen, a Ben ga zagrli. Obadvjica su pogledavali prema otvorenim vratima. Limpy je drhtao od straha, a Ben je imao predosjećaj da se nešto strašno moralo dogoditi. Čuli su topot konjskih kopita i ubrzo zatim ugledaše liječnika na vratima.

— Dobar dan! — reče on i baci šešir na prvu stolicu koja mu je bila pod rukom. — Jesi li nahranio kokoši, Limpy? — upita ga blago.

– Jesam – odgovori dječak.
– Nahrani ih još jednom, ništa im neće škoditi! – na te riječi otrča Limpy poslušno iz sobe.

Prišavši bliže krevetu, liječnik pogleda Bena prodornim pogledom i reče:

– Majka mu je mrtva. Kako da mu to kažemo i što će biti s tim djetetom?

Ben je gledao liječnika ne spustivši pogled, a on slegnu ramenima i nastavi.

– U gradu je došlo do pucnjave između ološa i nekih rančera, koji su htjeli uvesti malo reda. Kao što obično biva, rančeri izvukoše kraći kraj. Ann je bila pred dućanom, i, na žalost, pogodio ju je neki zalutali metak. Pokušao sam sve, ali nisam je uspio spasiti.

– Oh, Bože! – jauknu Ben.

– Pričao sam vam, čini mi se, o našem sedmodnevnom šerifu, Bene. Zove se Bellow, a nitkov koji ga je pokušao ubiti i koji je sad ujedinio sav ološ grada pod svoju kapu zove se Edward Mooreno.

Na te riječi Ben se trgnu i podboči.

– Ann me nešto zamolila – nastavi liječnik. – Molila je da li biste se mogli pobrinuti za njeno dijete. Ako ne možete ili ne želite, nema problema, ja ću ga uzeti k sebi. Imat ću barem nekog tko će me podsjećati na Ann.

Ovaj čovjek je volio Annu Carmikel, Ben je to osjetio u

njegovu glasu, ali činilo mu se da je ta ljubav, po svemu sudeći, bila jednostrana.

Nema problema, prepustit ću vam brigu oko mališana – reče Ben promuklim glasom.

– Da samo znate koliko sam vam zahvalan za to – reče liječnik suznih očiju i okrene se prema vratima.

Ben odgurnu pokrivač i sjedne na rub kreveta. Imao je na sebi samo crvene gaćice, a gornji dio tijela bio mu je sav omotan zavojem.

– Ima li ovdje stoke oko koje se treba pobrinuti? – upita Ben.

– Ima oko pedesetak goveda i šest konja!

Ben se počeo oblačiti.

– Ann mi je ispričala tužnu sudbinu koja vas je zadesila. Gore u brdima sigurno niste naišli na zasjedu razbojnika, već na ubojice vaše žene i djeteta. Vi ćete ih sigurno, čim prizdravite, dalje goniti! Dokle ostajete ovdje?

– Do sutra! Onda krećem! Čovjek koji je uništio moj život zove se Edward Mooreno i njega moram naći.

– No, pripazite ipak, Bellow vam poručuje: Duke Ellison se nalazi kod Moorena i osim njega Mooreno raspolaže bandom od dvadesetak lupeža. Bellow vas opominje i moli da ne naćinite nešto nepromišljeno.

U tom trenutku uđe Limpy u sobu.

– Nahratio sam kokoši.

— Imate li revolver? — okrenuvši se upita Ben dječaka.

— Vani u ormaru! Revolver mog oca — reče dječak ponosno.

— Imaš li sedlo?

— Vani u staji — reče Limpy — imamo čak tri sedla! A gdje je mama? — okrene se i upita liječnika, koji ga blago zagrlji.

— Idi s doktorom! — reče Ben. — On će ti sve objasniti.

— Morate se čuvati, Bene! Rana vam još nije potpuno zacijelila i to bi moglo imati opasnih posljedica! — upozori ga liječnik.

— Ne brinite vi za mene. Pobrinite se za dječaka — reče Ben.

— Kad odlazite?

— Sutra!

Liječnik samo kimne glavom i iziđe iz sobe zajedno s Limpyjem. Ben ih je ispratio pogledom dok nisu zašli za brdo.

I ovo imanje bilo je biser među imanjima. Bio mu je dovoljan samo pogled da se uvjeri u to. Osjećao je da je i ova obitelj, dok je bila u punom sastavu, preuzela ovo imanje s istim nadama i željama kao on i njegova obitelj. Počeo se osjećati lošije, pa je jedva nekako oteturao u sobu i svalio se na krevet. Sjećao se kako je bio sretan na svom imanju u White Riveru i kako su, vjerojatno isto tako, sretni bili i Carmikelovi dok nisu došle ubojice i uništile sreću i sve ono za što je bilo vrijedno živjeti.

Došavši malo k sebi, otišao je u drugu, veću prostoriju, do ormara gdje mu je dječak rekao da je revolver. Carmikelov revolver bio je težak, ali praktičan. Prije no što ga je zadjenuo za opasač, važući ga u ruci pokušao mu je odrediti težinu. U ormaru je našao dvije kutije metaka i uzeo ih. Uzeo je sa sobom i pušku. Okrenuvši se s oružjem u ruci ugleda u ogledalu visokoga, mršavog i blijedog muškarca upalih obraza. Jedva je povjerovao da je to on. Kimne glavom i reče:

— Eddy! Dolazim!

XIII

Idućeg dana, oko podneva, Ben stiže u grad. Zaustavio se odmah kod prve kuće. Pred kućom je čovjek na podnevnom suncu oštrio kosu i Ben ga upita gdje stanuje liječnik. Čekićem u ruci pokaže mu čovjek smjer u kojem se nalazila liječnikova kuća.

— Eno, ono tamo, zeleno obojena kuća je našeg liječnika!

Ben odjaše do kuće, sjaše i ugleda liječnika već na vratima.

— Dobro da ste navratili k meni, Bene! Bellow želi razgovarati s vama.

Ben krene za njim u kuću.

— Kako je Limpy? — upita Ben.

– Još mu ništa nisam rekao. Da ga malo odvratim od te, za njega ipak teške promjene, poslao sam ga jutros u školu. – Liječnik otvori vrata sobe u kojoj je zavaljen u naslonjač sjedio Bellow, porkiven od glave do pete.

– Oh... Bene, stari drugaru! – reče on veselim glasom. Ben ga pogleda zbunjeno.

– Kako si? – upita ga.

– Loše! – i razvuče lice u ružnu grimasu. – Preračunao sam se. Mooreno se pojavio ovdje prije no što sam mogao pretpostaviti. A ja, budala, vjerovao sam da mi se kao šerifu ništa ne može dogoditi.

– Ozdravit ćeš, to je važno – reče Ben – to mi je rekao liječnik i zato se nemoj zabrinjavati.

– Edward Mooreno se smjestio u hotelu – reče Bellow. – Moraš ga iznenaditi, inače nemaš izgleda. Imaj stalno na umu da ga moraš zaskočiti, jer pazi, on ima uza se još dvadesetoricu ljudi.

– Već su se snaći, Bellowe. Zašto si ostao ovdje, zar nisi rekao na rastanku da ideš dalje na jug?

– Ne znam ni sam. Kad sam stigao ovamo, ljudi su me naprosto opkolili i izabrali za svog šerifa. Ponudili su mi uz to i dobru plaću. Srce mi se smekšalo i ostao sam. Nikad u životu nisam vidio toliko ljudi kojima bih bio važan i kojima sam prijeko potreban. Bio je to

divan osjećaj i bez obzira na sve što mi se dogodilo sretan sam što sam to doživio. Ali onda je sve krenulo naopako.

– Ne moraš se sad kajati, ljudima si još potreban.

– Zbilja, misliš da je tako?

– Siguran sam! – reče Ben i potapša ga po ramenu. – Uskoro će te opet posjetiti.

Zajedno s liječnikom Ben iziđe iz sobe.

– Ovaj čovjek je prilično nastradao – reče liječnik zabrinuto – cijeli će život hodati na štakama. Ben ga začuđeno pogleda, a liječnik slegne ramenima i nastavi:

– Činim sve što je u mojoj moći, vjerujte mi!

Izašavši iz kuće, Ben s puškom u ruci krene prema hotelu, ostavivši konja pred liječnikovom kućom. Došavši do hotela, uđe odmah u predvorje. Na recepciji je bio mladić koji odmah ustane čim ga ugleda.

– Želite sobu, gospodine?

Ne odgovorivši ništa, Ben spusti pušku na pult i tek onda reče:

– Možda hoću, a možda i ne. Najprije želim razgovarati s gospodinom Moorenom. Dogovorili smo se da ćemo se ovdje sastati.

– Gospodin Mooreno je u blagovaonici. Gospoda upravo jedu.

– E, baš dobro – reče Ben – možda i mene pozovu na jelo.

– Koga da najavim, gospodine?

— Bena Comanchea. Ne, ne, pričekajte malo, recite samo da je čovjek s White Rivera ovdje.

— Čovjek s White Rivera?

— Da — potvrdi Ben — čovjek s White Rivera.

Momak se nakloni i ode u blagovaonicu. Ben uze pušku u ruku i stane blizu vrata blagovaonice. Znao je da obično te prostorije nemaju stražnjih vrata, a često čak ni prozora. S malo sreće, ako je tako, bili su u klopki. Ben je gledao prema vratima, međutim, sve je bilo mirno. Čak se ni momak s recepcije nije vratio. Hotelski gosti su dolazili i odlazili i nisu se uzbuđivali što u predvorju hotela vide čovjeka s puškom u ruci. Iznenada se pojaviše na vratima dvojica momaka. Držali su u ruci oružje, gledali Bena u oči i čekali. Ben podigne brzo svoju parkericu i reče:

— Nisam pozvao vas! Poslao sam momka po Edwarda Moorena. Odlazite dok vas jednim metkom nisam zbrisao s tih vrata!

Čuvši to, oni se jedan za drugim povukoše natrag u prostoriju.

— Ako Mooreno ne dođe sam, otići ću po njega! — dovikne Ben.

Prošlo je još neko vrijeme, ali nitko nije izlazio i ništa se nije čulo. Ben je pretpostavljao da Mooreno zajedno sa svojim ljudima kuje ratni plan. Čovjek

uhvaćen u klopku ili bez nade da će izvući živu glavu razmišlja kako da se izbavi iz teškog položaja i po mogućnosti uništi protivnika.

Nakon pet minuta prišla je vratima lijepa, mlada, i privlačna dama plave kose. Nasmiješivši se Benu, krenula je već prema izlaznim vratima.

— Čekajte, gospodo! — reče Ben. — Vratite se natrag! — Lijepa plavuša stade i nasmiješi se.

— Pa nećete valjda pucati u damu, gospodine?

— Ako se pravite toliko naivni i izlažete se opasnosti za Moorena, onda...

Gledajući Bena u oči, na ustima joj se sledi smiješak. Okrene se onako preplašena i nestade.

— Ovaj čovjek je opasan! — čuo je kako zbunjenim glasom objašnjava nekom u sali. Prošlo je još pet minuta i onda se napokon pojavi Edward Mooreno.

Polako se uspeo stubama do vrata i zastao na pragu. Bio je obučen u svijetlo, elegantno odijelo, i svijetlu košulju sa žutom kravatom. Imao je nov, lijepi šešir. Nije čudno što mu se nije išlo dalje. Bozeman i najbliži šerif bili su prilično udaljeni od Codyja, a na Bena Comanchea je već bio zaboravio. Pogledavši Bena u oči, i letimično pogledavši pušku koju je držao u ruci, Mooreno reče:

— Imaš me na nišanu, momče, zar ne? Ali lud si, upozoravam te!

— Nije važno!

— Kako ti to sebi zamišljaš? Ovo ovdje je moj grad. Odavde nećeš otići živ, nitko odavde ne odlazi živ ako ja to ne želim.

— Tvoj grad? — nasmije se Ben podrugljivo. — Tebi pripada dvadesetak lupeža kao što si ti sam, a ne cijeli grad. — Želiš li se uvjeriti u to čiji je grad?

— Što misliš, pa zato sam i došao!

Mooreno nagne glavu u stranu, odmjerivši Bena od glave do pete, i upita:

— Što ti uopće hoćeš? Htio si me odvesti u Cody, sad smo obojica ovdje i...?

— I što, u gradu smo u kojem ne vlada ni zakon ni red!

— Edward Mooreno se nasmije.

— Ne bih se složio s tobom, Bene! Ovdje postoje moji zakoni i moj red.

— Čuo sam za to i zato sam došao. Spremaj se za put!

— Bene, ti si lud!

Tri muškarca i jedna žena udoše u hotel, bili su to stariji ljudi. Ben im mahne lijevom rukom i upozori ih.

— Trenutak samo! Pričekajte na vratima! Hajdemo, Eddy, inače će biti svašta.

Ljudi su ostali kod vrata, preneraženi ponašanjem stranca koji je vodio sa sobom uglednog gospodina. Mooreno

se samo smijao izvadivši iz džepa cigarete i šibice. Upalivši cigaretu nemarno baci šibicu na pod. To je bio znak za njegove ljude i u isti tren izletjeli su van s revolverima. Ben se brzo sagne i počne paljbu. U tren oka sva su vrata bila u dimu.

Edward Mooreno se povukao i stajao s rukama uza zid. Stariji ljudi, vidjevši što se događa, izletjeli su na ulicu. Oni iza vrata uvukli su u blagovao-nicu one koji su istrčali van. Nije znao da li su samo ranjeni ili mrtvi. U pogledu Edwarda Moorena bilo je nečega pobjedonosnog, no Ben mu brzo uništi taj osjećaj prislonivši mu dvocijevku pod čeljust. Na ulici su svi bili uznemireni, ljudi su se, čuvši pucnjavu u pola bijela dana, potpuno izbezumili.

— Imaš još samo jedan metak u parkerici — reče Mooreno podlo.

— Za tebe mi je to dovoljno! — reče Ben i uhvativši ga za ruku počeo ga gurati do stuba što su vodile na kat.

— To ti ne pomaže — opet će Mooreno. — Duke će uskoro stići s momcima.

Izgurao ga je kroz sporedna vrata i krenuli su do staje, gdje su bili smješteni konji.

— Kako ne vidiš da nemaš izlaza? — reče Mooreno. — Ti možeš ovdje naći samo smrt i ništa više!

Gledajući ga bijesno ravno u oči, Ben reče:

— Onda smo jednaki, Mooreno. Nije riječ ovdje samo o meni, jer mi ćemo ili zajedno otići iz grada ili ovdje ostati. Budem li pogoden i sa sedam metaka, ja ću još uspjeti opaliti jedan koji će te dokrajčiti. — Dok je to govorio, pritisnuo mu je opet pušku pod bradu. — A za to mi je dovoljan još ovaj metak koji imam.

Mooreno postade malo manje bahat, a nesigurnost mu se očitavala na licu i u očima. Ben ga je gurao prema staji, a onda su prošli stražnjom stranom i vrtovima, preskakujući ograde. Stigoše do liječnikove kuće. Posljednji komadić puta čak su trčali. Liječnik je očekivao Bena, pa ga je njegov konj već čekao u staji.

— Bene, Bene! Požuri! — vikao je uzbuđeno. — Osedlat ću ti još jednoga konja i kreni, oni će uskoro stići ovamo.

Liječnik otrči do staje, a Mooreno i Ben krenuše za njim.

— Doktore, tim potezom riskirate glavu! — dobaci mu Mooreno.

Kao udaren bičem doktor se okrene i vikne:

— Vi, prokleti banditu! Što mi vi imate reći? Žrtvovao bih i glavu samo da vidim vas i one poput vas kako se ljuljate na vješalima!

Čekao je na opasku, ali lukavi Mooreno je osjetio da bi mu se ovaj bio u stanju baciti za vrat, pa je radije šutio.

— Idite, doktore! — reče Ben.

Liječnik se okrene i utrči u staju. Ben povuče Moorena do zida i nasloni se držeći bandita čvrsto ispred sebe. Neprekidno su se nervozno okretali, svjesni da vrijeme brzo prolazi.

— Nije baš stručnjak za sedlanje konja — reče Edward Mooreno.

Jedva je to izgovorio, kad se pojavi liječnik vodeći za sobom dva konja opremljena za put. Ben gurne Moorena i zapovjedi:

— Zajaši i kreći se ispred mene, jasno?! Pazi se! Nemoj donositi nikakve iznenadne odluke, inače si gotov!

Ne rekavši ništa, istragne Mooreno liječniku uzde uz ruku i prijetećim glasom reče:

— Vidjet ćemo se mi još, momče! — i zajaše konja. Ben se pozdravi s liječnikom i dade Moorenu znak za pokret.

— Bolje je da se ne nadate našem susretu — dobaci liječnik Moorenu podigavši šaku u zrak — pogotovo ako dodete s metkom, jer umjesto pomoći dobit ćete još jedan.

— Nije mi jasno zašto me toliko mrzi, pa on me jedva poznaje — reče Mooreno dok su jahali mimo pilane.

— Učinio si mu isto što i meni!

— Pa ti si potpuno lud!

— Prije dva dana ubijena je u gradu pred trgovinom majka jednog dječaka. Vjerojatno ne namjerno, ali on ju je volio i nadao se da će se njome jed-

nog dana oženiti. I koga da krivi za njenu smrt nego tebe?

Edward Mooreno ušuti.

Na samom izlazu iz grada vidjeli su jahače, od kojih se dvojica brzo sakriše za kuću, a dvojica mu pokušашe zapriječiti put. Ben je jahao smireno i u jednom trenu uperio pušku Moorenu u bok i zapovjedio:

– Stani!

Edward Mooreno posluša i smiješeći se nastavi gledati Bena ravno u oči.

– Što li će se sad dogoditi, momče moj? Pa ovi tipovi će te zatući. Svaki od njih ima narav divlje zvijeri i deset puta je opasniji od jednog Cheyenna, a Cheyenne, čini mi se, dobro poznaješ.

– Točno, mogu me zatući kao mačku, ali ti to nećeš doživjeti. Pozovi jednog od njih! Želim s njim razgovarati.

– I što ćeš mu reći? – upita Mooreno.

– Da prateći nas tako, dovode u opasnost tvoj život!

– Prestani pričati gluposti, tebi i onom liječniku s užitkom ću oderati kožu.

Gledao je jahače koji su im se polako približavali, bilo ih je osam. Ben je pritisnuo cijev puške Moorenu na uho i jahači su zastali odmah čim su to vidjeli.

– Jube – pozove Mooreno – dodi ovamo!

Jube se progurao i zastao nekoliko koraka od Bena i Moorena.

– Neka te pusti, ili ćemo otvoriti paljbu, Eddy! Mooreno pobjedonosno pogleda Bena.

– Reci im da nam se skinu s vrata, jer bi inače mogao početi gubiti živce, nemam baš previše strpljenja. Ako nam se budu još približavali, mogao bih se zanijeti i ubiti te makar ne bi bilo potrebno.

– Gdje je Duke? – upita Mooreno.

Ben mu pritisne pušku još jače, tako da mu šešir sklizne na drugu stranu.

– Reci mu samo što sam zahtijevao!

Jube pokaza prema gradu.

– Eno ga, dolazi!

Začuje se topot kopita i Ben pogleda u tom smjeru. Njima u susret, vođeni Dukeom Ellisonom, jahao je tucet jahača. Ben ga odmah prepozna. Čak se i Mooreno usudio pogledati u tom smjeru.

– Zadrži ih, Jube! Ovaj ludak će me inače ubiti!

Jube se podigne i podigne ruku. Vidjevši to konjanici se zaustaviše.

– Odlazi! – zapovjedi Ben Jubeu – ili ću ubiti Eddyja!

– Odlazi! Što ovaj kaže, to i čini!

Jube okrene konja, dovikne nešto onoj dvanaestorici i oni mu se pridružiše.

Ben je sve više pojačavao tempo. Najprije su jahali kasom, onda galopom. Moorenovi ljudi su sve više zaostajali. Ali banda se nije vratila u Cody

već ih je slijedila unatoč velikom razmaku.

Do Bozemana bilo je još četiri dana jahanja i on je znao da će noću pokušati osloboditi Moorena, a njega ubiti.

– Momci baš nisu lukavi – reče – Ben – ali što se mene tiče, može i tako, ionako nam je to posljednje putovanje.

– Oni znaju da ja uvijek pobjeđujem – nastavi Mooreno.

– Kad ja gubim, gubit ćeš i ti, zapamti to!

Ben je pokušao umaći lupežima, međutim, bilo je teško, jer Mooreno u Codyju nije našao neiskusne ljude već prepređene bandite, kojima ništa nije bilo strano. Ni on nije bio početnik, pa su prema tome bili gotovo ravnopravni. Mooreno je znao što Ben smjera i neprekidno se okretao. Ben je, po njegovu izrazu lica, znao da li ih banditi prate i na kojoj su udaljenosti, a da se nije sam morao okretati.

Ben je vodio prema klisurama, gdje se mogao kakotako sakrivati, ali do njih je bilo još prilično daleko. Zabrinjavalo ga je što će prvu noć morati provesti u ravnici. Razmišljao je čak o tome da jašu do ponoći, s tim da je već trebalo stati radi dužeg odmora, inače konji neće izdržati toliki put u jednom danu.

Sunce je već zašlo i već se polako spuštao sumrak, a pratnja se sve više približavala. Kad je pao mrak, jahali su na

tako maloj udaljenosti da su se jedni i drugi mogli orijentirati po topotu konjskih kopita. Odmah nakon ponoći Ben nađe prikladno mjesto za predaš. Sjahaše i odriješise samo remenje koje je bilo vezano konju oko trbuha. Ben je pazio da Mooreno ne dođe u iskušenje da nešto pokuša. No Mooreno je i sam pazio da ne poćini grešku koja bi ga mogla stajati glave. Zašto da stavlja život na kocku kad je znao da se Duke Ellison i njegovi ljudi tu, u neposrednoj blizini. Ben naredi Moorenu da sjedne uz deblo, a on je s uperenom parkericom ostao stajati.

U zoru, kad se noć smjenjivala s danom i kad je postajalo sve svjetlije, sve bolje su se nazirali banditi. Opkolili su ih na udaljenosti od nekoliko stotina metara. Edward Mooreno se probudi od topota konjskih kopita i naglo ustane da vidi tko do to dolazi, ali ga Ben u tom trenu zadrži puškom i gurne prema deblo.

– Ostani sjediti, Mooreno!

– Zar ne vidiš koliko ih je, prestani biti tvrdoglav! – reče Mooreno.

– Taj izazov ne prihvaćam. Ne brini, još te imam, pokušaj im to još jednom objasniti!

Brzo je svanulo i u jednom trenutku zapaziše kako im se netko približava na konju.

– Zar Duke Ellison! – reče Ben.

Edward Mooreno okrene glavu i ugledavši prijatelja, koji je jahao prema njima, ponosno podigne glavu.

— Duke će ti sigurno postaviti ultimatum — reče Mooreno. Kako se Duke približavao, napetost je rasla. Samo desetak koraka od stabla Duke zaustavi konja, nasloni ruke na sedlo i pogleda unakolo. Čim se Duke zaustavio, Ben ugleda još četvoricu kako se približavaju u nešto većem razmaku i tako pokušavaju, na udaljenosti, opkoliti mjesto gdje su bili Ben, Mooreno i Duke.

— Duke, bolje vam je da nestanete odavde — reče Ben — i sam vidiš da je dovoljno da okinem i tvoj prijatelj će izgubiti glavu.

Duke Ellison pogleda prodorno Bena u oči i reče:

— Ne brini, bude li netko nastradao, onda ćeš to biti ti.

— Duke! — poviče Mooreno i skoči, ali Ben ga, podbadajući ga dvocijevkom, vrati na mjesto.

— Imaš ga, tu se ništa ne može promijeniti — nastavi Duke mirnim glasom — ubij ga, a onda si naš!

— Ako se ne izgubite odavde, ubit ću ga! — vikne Ben.

Duke Ellison se samouvjerenom nasmiješi i reče:

— Radi što hoćeš, Bene Comanche! Ali čim se uputiš na konju s ovoga mjesta, bilo s Moorenom ili bez njega, naša si meta.

Rekavši to, okrene se i odjaše prema četvorici bandita koji su stajali i čekali malo podalje. Ben dopusti Moorenu da ustane. Ustao je bljedi i bijesan, gledajući pun mržnje za Dukeom, koji je bio tako hladnokrvan.

— Duke, ti prokleta izdajnička svinjo! — reče ne mogavši se suzdržati. — Bene, daj mi revolver da ubijem tu mrcinu!

Na udaljenosti od stotinjak metara pridruži se Duke četvorici koja su tamo stajala i svi se poredaše u liniju gledajući i očekujući što će Ben odlučiti.

— Duke! — zaviče Edward Mooreno.

Duke Ellison samo odmahne i dobaci prodornim glasom:

— Pokušaj sam nešto riješiti s tim nitkovom, drugo ti ne preostaje!

— Ova vucibatina želi preuzeti moje mjesto i dužnost u gradu! — reče Mooreno sav zapajuren od bijesa.

— Duke je vrlo lukav i pravi se važan, ali na to ne nasjedam — reče Ben nasmiješivši se.

Na Moorenu se vidjelo da se boji i da je izgubljen. Tada mu Ben naredi:

— Zakopčaj remenje sedla!

— Duke je životinja, on će učiniti ono što je rekao — reče Mooreno dok je zatezao remenje.

— Nadam se da ipak neće, jer je u pitanju tvoj život.

Kad je Mooreno uzjahao, Ben ga još jednom upozori da sačuva živce i da ne pokuša bježati, inače će mu odzvoniti. Mooreno ga je samo gledao ukočena pogleda i blijeda lica.

— Idemo! — reče Ben i mahne Moorenu.

Edward Mooreno je prošao s lijeve strane, a Ben mu uperi pušku u glavu. U drugoj ruci držao je revolver. Jahali su jedan kraj drugog prema Dukeu i njegovim ljudima.

— Bene Comanche! — vikao je Duke kao razjarena zvijer — Ti si lud!

Čim su se pojavili ispod velike krošnje, Duke Ellison i njegovi ljudi uperili su puške u njih.

Edward Mooreno pogleda Bena i reče drhtavim glasom:

— Ubit će nas obojicu, Bene!

Ali Ben se nije dao zbuniti, bio je pripravan žrtvovati i svoj život.

— Stani! — povika Duke. — Već si predaleko odmaknuo, Bene!

Kao da ništa nije čuo, Ben je zajedno s Moorenom nastavio dalje. U tom času začuje se pucanj. Duke i njegovi ljudi počeli su pucati na Moorena i Bena. Mooreno je posrnuo naprijed i kao vreća skliznuo s konja. Iako pogoden, Ben je pucao istovremeno iz puške i revolvera. Pucalo se vrlo brzo na sve strane, a još groznija je bila jeka što se odbijala od obližnje klisure. Benu je u jed-

nom trenutku ispadne puška, ali pucao je dalje revolverom. Osjećao je da je već nekoliko puta pogoden, ali se još držao u sedlu.

Pogledao je Moorena, koji je mrtav ležao na zemlji, a ugleđao je i Dukea Ellisona kako leži malo podalje u travi kraj svoga konja. Obojica su bili mrtvi, a s njima i banda koja je ubila njegovu ženu i sina. Sklopivši oči, osjeti još samo kako je skliznuo s konja u beskrajnu dubinu.

XIV

Bellow se već pomalo oslanjao na štake kad u kuću uleti liječnik.

— Jeste li ga našli? — upita Bellow nestrpljivo.

— Jesam, na jednom mjestu prilično udaljenom od grada. Bolje je da to ne vidite.

— Gdje su Mooreno i Ellison?

— Mrtvi! Njih dvojica i još nekoliko ljudi iz njihove bande. Preživjeli se nisu više vratili u Cody.

Bellow je samo gledao kroz prozor ne rekavši ništa. Tek nakon nekog vremena reče:

— Čovjek s White Rivera bio je velik borac.

Okrenuvši se, opazi da je liječnik izišao. Pogledao je kroz prozor i vidio kako zapreže konje i ubacuje lopatu u kola.

— Bellowe! — poviče uglađavši ga kako na štakama do-

lazi u dvorište. – To je prenaporno za vas.

Bellow se šuteći uz liječnikovu pomoć popne u kola.

– Nismo baš bili prijatelji, ja i čovjek s White Rivera reče Bellow – ali želio sam biti njegov prijatelj i još sam mu nešto dužan, zato idem s tobom.

Liječnik se više nije protivio

već je potjerao konje. Žurili su do mjesta gdje se dogodio onaj strašni prizor. Nisu željeli da Ben Comanche leži na toj leđini, već su mu željeli iskopati raku i dostojno se oprostiti s njim. Nekoliko tjedana poslije stavi mu Bellow križ s natpisom: BEN COMANCHE, ČOVJEK S WHITE RIVERA, VELIKI BORAC

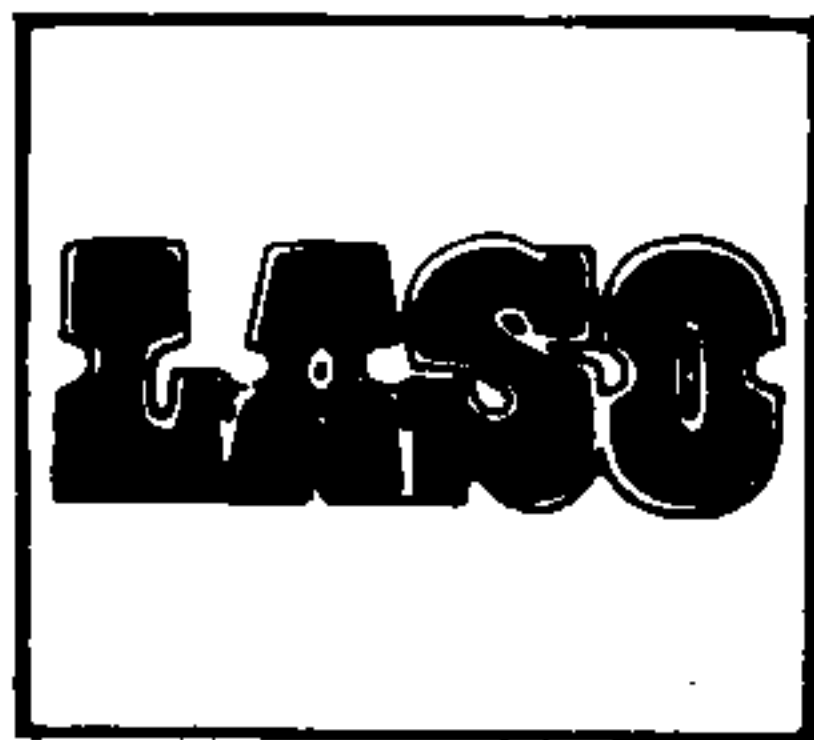

U PRIPREMI:

Hal Warnep
SPASI SE, MANOLO!

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 1404 d, a za 6 mjeseci 702 d. U cijenu je uračunat popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka Zagreb, s oznakom »za Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,50 Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US\$ 15,00

Uplata na devizni račun 30101-37-25730-3252051 kod – Zagrebačke banke Zagreb (za »LASO«).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 15.000 d, c/b stranica 10.000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

IZDANJA ZA VAŠ ODMOR!

LASO izlazi svakog petka

TRAG izlazi svakog 13. u mjesecu

ALAN FORD izlazi svakih 14. dana (u srijedu)

ŽIVOT izlazi svakog utorka

SIRIUS izlazi svakog 5. u mjesecu

TOM i JERRY izlazi svakih 14. dana (u srijedu)

RS MAGAZIN dva puta godišnje (ljet-zima)

SPECIJALNI LASO dva puta godišnje (ljet-zima)

Život EROTIKA izlazi jednom mjesečno